

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

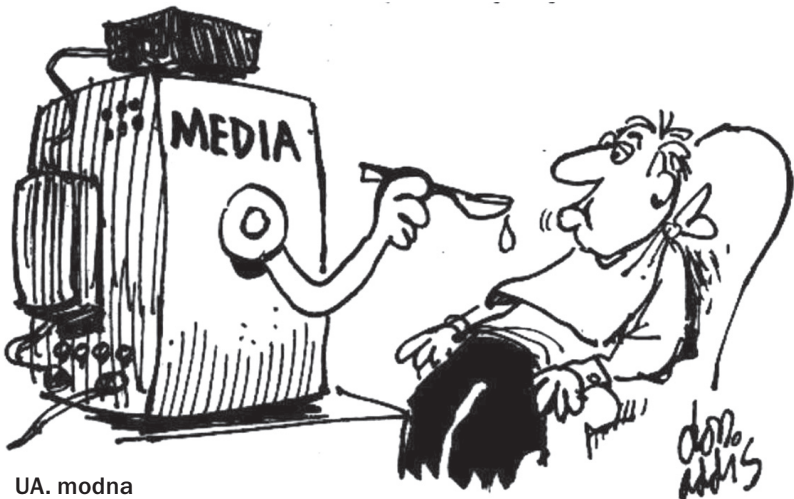
ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№162 7 листопада 2019 року

Ціна 5 ГРИВЕНЬ

Наші бідні засоби масової (дез)інформації Обман, маніпуляції, невігластво

UA. modna

Перше. Не випадково присяга в суді вимагає від його учасників говорити «правду, нічого, окрім правди, і всю правду». Останнє означає, що «не пройде» частина чи половина правди, адже напівправа нічим не краща чи й гірша брехні. Хоч її, як і пряму брехню, побачиш у нашому інформаційному просторі, в суспільстві на кожному кроці.

Друге. Виходячи з першого — не переоцінюймо рівень обізнаності наших співгромадян. При всіх десь 30-ти каналах на тюнері у звичайному телевізорі, при сотнях каналів на «тарілках» супутникових антен, при морі-океані, лавині інформації в Інтернеті наші громадяни часто-густо не знають елементарних речей, легко їм доступних. Бо, і це найсумніше, й не хочуть знати, лінуються знати.

Третє. Проституція засобів інформації. Журналістику називають другою за древністю професією. На жаль, вона багато запозичила у своєї попередниці, найдревнішої професії, якою, як відомо, вважають проституцію. Більше ж позичати не було у кого, треба було описувати діяння першої професії. Одне застереження: правильніше буде говорити про проституцію саме засобів інформації. Адже у багатьох випадках, особливо якщо говорити про наймасовіший вид ЗМІ — телебачення, журналісти — просто наймити, холопи їх власників. Тому знову говоримо про власність на ЗМІ, про структуру нашого медіапростору.

А зараз — ілюстрація сказаного, на деяких дуже резонансних сьогоднішніх суспільних темах.

Розведення військ було ухвалено ще у 2016 році, за президента Порошенка

Проявом «зради і капітуляції» нішньої нової влади у справі завершення війни на Донбасі опоненти влади, окрім іншого, називають початий процес розведення ворогую-

чих сил на лінії зіткнення, фактично лінії фронту, яка склалася на початку бойових дій, влітку 2014 року. Але от що цікаво. Скільки саме, який відсоток з тих затягати пікетуючих і мітингуючих знають одну просту, давно відому річ? А саме: рішення про розведення військ, спочатку на певних ділянках, а потім це мало стати початком розведення на всій лінії зіткнення, було ухвалено ще понад три роки тому, за президента Порошенка.

Питання про відведення сил від лінії зіткнення на сході України вперше порушили ще 21 вересня 2016-го. Тоді в Мінську рамкову угоду про розведення сил і засобів на Донбасі підписала тристороння контактна група (ТКГ), від України — Леонід Кучма, від ОБСЄ - Мартін Сайдик, від Росії — Борис Гризлов. Документ передбачав деескалацію в районі лінії зіткнення на трьох ділянках — у районі Станиці Луганської, Петрівського і Золотого. Якраз тих, про які йдеться зараз і де нарешті почався цей процес.

Українська сторона сподівалася тоді на можливе розведення сил і засобів уздовж всієї лінії розмежування. Моніторинг і верифікацію процесу розведення на узгоджених ділянках було покладено на Спеціальну моніторингову місію (СММ) ОБСЄ — Організації з безпеки і співробітництва у Європі, яка, згідно свого статусу, всі ці останні роки пробує допомогти припинити тут війну.

На жаль, початий процес розведення невдовзі був зірваний сепаратистами і росіянами, які продовжили бойові дії. Між тим, розведення мало б стати початком виконання найпершого пункту Мінських угод, підписаних на початку вересня 2014 року воюючими сторонами і підтверджених у лютому 2015 року у Мінську ж чотирма главами держав — президентами Франції, України, Росії, канцлером Німеччини. Тобто і тим таки Порошенком. Це пункт про «негайне припинення вогню».

Хто читав «формулу Штайнмайера» і Мінські угоди?

Задайте це просте запитання учасниками пікетів і мітингів проти «зради і капітуляції» влади. Вони ж стоять з плакатами якраз проти «Формули Штайнмайера», проти Мінських угод загалом, як проявів капітуляції. Добре, мітингуймо і протестуймо. Але ж задайте оте запитання. Можна не сумніватися, що величезна більшість мітингуючих і пікетуючих всього отого не читали. «Формула Штайнмайера» — поняття умовне, але щось же почали нею називати. Тобто, пропозиції, озвучені ще у 2016 році, до речі, в розпал нашої попередньої влади, тодішнім міністром закордонних справ, нині президентом Німеччини.

Ну, ця давня «формула» гуляє в суспільному просторі — недавно. А Мінські угоди? Чи багато хто їх читав? Між тим, вони опубліковані ще тоді, понад 5 років тому.

Це невеликий текст, півтори сторінки, кільканадцять пунктів. Безліч разів оприлюднені. Та наша газета двічі їх публікувала за ці 5 років, спершу у викладі, основне, потім повністю. Читали, шановні мітингуючі і пікетуючі?

При тому, погоджуйтесь, що переважна більшість учасників протестів, та, мабуть, майже всі, стоять на них не за гроші. За гроші, і звісно, не за 100 гривень, а за значно більше, працюють льяльководи цих зібрань, принаймні, ті, хто на них гріє руки. Хто хотів би, може, не стільки заробити гроші, а повернути втрачені депутатські крісла, можливість кататися по закордонах з патріотичними промовами.

Так, основна маса учасників протестів стоїть не за гроші, а ідейно. Але коли запитати у них, як же це можна мітингувати «за щось» чи «проти чогось», не маючи найменшої уяви про це «щось», відповідь може бути дивовижна: отак їм підказує їхня «політична інтуїція». А як же факти, поінформованість, елементарна обізнаність? Це, виявляється, другорядне. Головне те, що хтось комусь сказав чи підказав.

Виявляється, війна «вигідніша»?

Диванні суперпатріоти, ті, що за клавіатурою комп'ютерів, інколи заходять дуже далеко. На одному з сайтів автор публікації цитує і хвалить одного політолога ось за таке твердження: «Формула Штайнмайера» і рішення погоджувати особливий статус Донбасу з Кремлем можуть бути невигідні Україні навіть більше, ніж повноцінна війна з Росією. Західні політики хочуть закрити питання Донбасу швидше. Але в разі активної війни Захід надав би більшу підтримку Україні, ніж зараз...»

Оголошена передплата на нашу газету на 2020 рік

Передплатна ціна найнижча і незмінна:
10 гривень на місяць.

Усі поштові відділення й листоноші області
ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-
який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Також ще можна оформити передплату
на газету на грудень 2019 року.

8 листопада — Всеукраїнський диктант національної єдності

Українське радіо проведе щорічну акцію «Всеукраїнський радіодиктант національної єдності», присвячену Дню української писемності та мови. Вперше перевірити його можна буде за 15 хвилин після написання. Початок диктанту об 11.00.

Після написання диктанту, ви можете надіслати свій текст (фото, скан або скріншот із вказаною зворотною адресою) на електронну скриньку Українського радіо (rd@nrcu.gov.ua), або у приватні повідомлення на сторінці Українського радіо у Фейсбук (UA: Українське радіо), або на вайбер — 097-107-107-9. Повідомлення надсилати на одну з адрес, не дублюючи на всі. Зробити це потрібно протягом 15 хвилин — з 11.45 до 12.00.

Автори безпомилкових диктантів отримають заохочувальні призи.

9 листопада — День української писемності та мови

Свято щороку відзначається в Україні 9 листопада. За православним календарем — це день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця, послідовника творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія.

Свято встановлено 9 листопада 1997 року, коли Президент України Леонід Кучма на підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства видав Указ «Про День української писемності та мови».

13 листопада — День вшанування жертв трагедії Батурина

Це один з трагічних днів нашої української історії. 13 листопада 1708 року російське військо за наказом московського царя Петра I підступно взяло штурмом гетьманську столицю України місто Батурина, за відсутності тут з основним козацьким військом гетьмана Івана Мазепи. Всі близько 14 тисяч мешканців, військові і цивільні, включаючи дітей, старих, жінок, були вбиті окупантами. Місто було спалене і пограбоване.

В наступні століття, і радянські часи також, пам'ять про цю трагедію, взагалі про історію Батурина, була під забороною. Лише в час незалежності Батурина було відроджено Українською державою.

Як і щороку, нині вшанування проводять Батуринська міська рада і Національний заповідник «Гетьманська столиця». Воно почнеться на Цитаделі Фортеці об 11.00.

Цього дня також буде відкрито вільний вхід у всі музеї заповідника.

Бліц-інформ

Польсько-українська співпраця

В Управлінні Державної служби з надзвичайних ситуацій області відбулось підбиття підсумків Ініціативи «Вдосконалення системи цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах України», що впроваджувалася Асоціацією добровільних пожежних команд Республіки Польща за підтримки Програми «U-LEAD з Європою».

Участь у заході взяли координатор ініціативи, керівник Добровільної пожежної охорони Західно-поморського воєводства Польщі Марек Ковальскі, начальник обласного Управління ДСНС полковник Роман Гордовий, представники ОТГ області.

«Дуже приємно, що за підтримки наших друзів-партнерів з Польщі ми в короткий час організували впровадження та вдосконалення системи цивільного захисту в громадах. Лише в цьому році добровольці залучалися до ліквідації 30 пожеж, що підтверджує необхідність пожежного добровільного руху. Обласне Управління ДСНС готує і надалі підтримувати громади у створенні підрозділів пожежної охорони», зазначив Роман Гордовий.

Представники Бобровицької, Височанської, Менської, Плисківської та Сосницької об'єднаних територіальних громад отримали від польських колег по чотири комплекти бойового форменого одягу та спорядження.

Долучайтеся до благодійного фонду «Захистимо Україну!»

Просимо надати допомогу паливом або коштами на підтримку діяльності Чернігівського благодійного фонду «Захистимо Україну!», який, у свою чергу, допомагає Українській армії, родинам воїнів АТО.

Кошти можна перераховувати на картку «Приватбанку» на ім'я Ясенчука Олександра: 4149 6258 1049 1173.

Линовицька ОТГ

збільшується на дві громади

Територіальні громади сіл Удайці та Полонки Удайцівської сільської ради Прилуцького району ухвалили рішення приєднатися до Линовицької об'єднаної територіальної громади Прилуччини.

В області нині 45 об'єднаних територіальних громад. У 5-ти ОТГ 22 грудня відбудуться перші вибори.

ОТГ купують спецтехніку

Грейдер, автобус, сміттевоз, вишка та трактори – саме таку техніку за останні два місяці купували більшість об'єднаних територіальних громад області за виділені їм державою субвенції на формування інфраструктури.

Об'єднані громади активно займаються покращенням інфраструктури у своїх населених пунктах, створюють комунальні підприємства та купують спеціальну техніку для них. Ось і за останні два місяці в кількох громадах були проведені тендери і придбана нова техніка.

Михайло-Кочубинська ОТГ придбала новий шкільний автобус. Він не тільки підвозитиме дітей до гімназії, ним учні також зможуть виїждати на конкурси, змагання та екскурсії. Автобус придбали за кошти інфраструктури, його вартість 1,858 млн грн.

На початку жовтня комунальні підприємства Городнянської міської ради отримали новий автогрейдер. Корюківська ОТГ за рахунок коштів інфраструктурної субвенції та співфінансування з міського бюджету придбала трактор МТЗ-150К. Купили трактор «Беларус 82.1» для свого комунального підприємства і в Остерській ОТГ. Носівська ОТГ придбала новенький спецавтомобіль – сміттевоз МАЗ вартістю 2 млн. 240 тис. гривень. У Семенівській ОТГ за інфраструктурні гроші купили нову вишку. Цей спецтранспорт дуже потрібен, адже другий рік поспіль у громаді розчищають села від аварійних дерев.

Андрій Прокопенко — новий голова обласної державної адміністрації

президента Володимира Зеленського.

Прокопенко у своїй короткій промові пріоритетами назвав, зокрема, створення робочих місць та розвиток людського капіталу. «Необхідно зупинити відтік людей, бо без них економічне зростання неможливе», зазначив він.

Сергій Трофімов до числа ключових завдань відніс боротьбу з корупцією, завершення реформи децентралізації та залучення інвестицій в область.

Андрій Леонідович Прокопенко — киянин, йому 37 років. Народився у родині науковців. Закінчив філософський факультет Київського національного університету ім. Т. Шевченка, кандидат філософських наук.

У 2012-2013 роках працював радником віце-президента, а згодом очолював один із департаментів російської нафтової компанії ТНК-ВР. У 2011 та 2013 роках займався місцевими виборами в Російській Федерації.

У 2015 році як політтехнолог очолював компанію «Прокопенко та партнери», яка спеціалізується на управлінні виборчими кампаніями, стратегічних та кризових комунікаціях. У тому ж році був обраний депутатом Чернігівської

обласної ради 7 скликання за списком партії «Наш край», однак 2016 року склав повноваження.

У березні 2018 року Прокопенко став заступником голови Чернігівської обласної організації Аграрної партії. На парламентських виборах 2019 року очолював Одеський обласний штаб партії «Слуга народу».

Одружений, має доньку і сина.

Згідно з декларацією, доставленою жовтнем 2019 року, у власності родини Прокопенків — три квартири у Києві та Бучі Київської області, два автомобілі 2013 року випуску.

Історія краю

Монографія про Антонієві печери

В обласній бібліотеці ім. Короленка пройшло представлення монографії «Антонієві печери Чернігівського Троїцько-Іллінського монастиря: 950 років». Це видання Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній», автори — завідувач відділу досліджень печер та пам'яток археології заповідника Володимир Руденко, старший науковий співробітник заповідника Тетяна Новик.

Книга присвячена перлині монастирського комплексу, який виник у XI ст. як заміська обитель ченців-відлюдників. В основі роботи — багаторічні археологічні дослідження співробітників заповідника, здійснені на території Іллінського яру, завдяки яким стало можливим розчистити недоступні ділянки Антонієвих печер, відкрити раніше невідомі частини давньоруського часу, датувати окремі складники печерного комплексу, музеєфікувати печери та зробити їх доступними для відвідувачів.

Про копітку та багаторічну працю зі створення монографії розповіли автори книги, а також заступник гендиректора заповідника Алла Доценко, молодший науковий співробітник заповідника Інна Непотенко, виступили також інші науковці.

Історія Прилуччини у фотографіях

У залі Прилуцької районної бібліотеки відбулося представлення фотопутівника «Прилуччина на світлих минулого». Виступили автори ідеї та упорядники видання: Марина Будзар - кандидат історичних наук, доцент Київського університету імені Бориса Грінченка, Віктор Моренець — історик, дослідник та краєзнавець, який мешкає у столиці, але має прилуцьке коріння, Ігор Павлюченко — редактор краєзнавчого часопису «Прилуки. Фортеця», Валентина Тарасенко — директорка бібліотеки, Олександр Лозовий — депутат райради. Кожен з них розповів про свій внесок у роботу над виданням.

Уточнюю щодо вулиці

Регулярно читаю матеріали газети «Світ-інфо» під рубрикою «Світ історії Чернігівщини». Не оминув і дослідження Людмили Студьомової «Чернігівська Надзвичайна. Менжинському...» (газета № 161 від 17 жовтня 2019).

Не піддаючи сумніву достовірність насиченого фактажем матеріалу, вважаю за потрібне звернути увагу на одну неточність. В останньому абзаці на дванадцятій сторінці газети сказано: «Надзвичайна комісія розміщала у готелі Ермітаж по вулиці Шосейній (нині Шевченка)».

Мені невідомо, де був готель Ермітаж, але нинішня вулиця Шевченка не була Шосейною, свого часу вона носила назви Богоявленська, Московська, Смоленська, Радянська, Революції (енциклопедичний довідник «Чернігівщина», Київ, УРЕ, 1990, стор. 946).

Помилку ж породило те, що свого часу Шосейна носила назву імені Шевченка, про що також є відомості у згаданому довіднику на сторінці 393. Але то не нинішня вулиця імені Шевченка, а нинішній проспект Миру. Він, до того, як отримати нинішню назву, був вулицею Леніна, Шевченка, Торговою, Шосейною і т. д. Може, готель Ермітаж і справді був на вулиці Шевченка (колишній Шосейній), але не на нинішній вулиці Шевченка, яка Шосейною ніколи не була.

Олександр ОЛІЙНИК
Чернігів

«Десна» в чемпіонаті у лідерах

Прем'єр-ліга. 11 тур. 19 жовтня. Запоріжжя. «Зоря» — «Десна» — 2:1. Наші відкрили рахунок у першому таймі, коли мали перевагу на полі. Свій перший м'яч за «Десну» забив новачок команди Максим Дегтярьов. Другий тайм пройшов при відчутній перевазі господарів, які й забивали два м'ячі. Відтак, «Зоря» впритул наблизилася в турнірній таблиці до «Десни».

12 тур. 27 жовтня. Львів. «Львів» — «Десна» — 1:4. Матч пройшов при повній перевазі гостей. Рахунки у команд були старі. В попередньому чемпіонаті, в останньому матчі його першого етапу програш вдома «Львову» завадив нашим увійти у першу шістку на другий етап. Невдалим був старт і нинішнього турніру, коли наші, знову вдома, програли львів'янам 1:2. Нині реванш вийшов більш ніж переконливий. Вже на 1 хвилині наш капітан Денис Фаворов реалізував пенальті. На 9 хвилині рахунок подвоїв Дмитро Хльобас. На 41-й ще один м'яч забив Максим Дегтярьов. А рекордно вже на 36-й секунді (!) другого тайму знову відзначився Хльобас. Дещо розслабившись, наші дозволили господарям відіграти один м'яч.

13 тур. 2 листопада. Полтава. «Ворскла» — «Десна» — 1:0. Третій матч чемпіонату поспіль на виїзді, а загалом четвертий, бо всього за 3 дні до цього, теж в гостях, був кубковий матч у Миколаєві. То ж три матчі за 6 днів. Не випадково головний тренер Олександр Рябоконе, як і у матчі у Львові та в Кубку, проводив певну ротацию складу, адже треба було дати відпочинок деяким основним гравцям. Заміни показали, що у «Десни» гарна лава запасних.

«Ворскла», бронзовий призер позаминулого чемпіонату і учасник еврокубків, нині в глибокій кризі, на останньому місці в турнірі. Тому їм відступати було нікуди. До того ж, трохи підняв настрій полтавчан виграш серед тижня кубкового матчу. Гра вийшла дуже напружена, хоча при певній перевазі наших, особливо в другому таймі. На 76 хвилині потужно пробив здалеку штрафний удар Андрій Богданов, воротар зміг лише відбити м'яч, а на добиванні першим зіграв наш захисник Максим Імереков. Це його перший гол в сезоні. Нелегка перемога.

Всі наші конкуренти за вихід у першу шістку і в боротьбі за медалі також перемагали. Тому в турнірній таблиці всі йдуть дуже щільно.

Нарешті, після кількох матчів на виїзді, «Десна» грає вдома. В суботу 9 листопада приймає «Дніпро-1». Матч на стадіоні ім. Гагаріна о 14.00.

Таблиця чемпіонату після 13 турів (різниця забитих і пропущених м'ячів, набрано очок).

«Шахтар»	39-6	37
«Динамо»	28-8	27
«Десна»	20-7	26
«Зоря»	27-12	25
«Олександрія»	17-14	23
«Маріуполь»	12-19	16
«Олімпік»	12-23	14
«Колос»	10-25	14
«Дніпро-1»	13-21	11
«Карпати»	9-19	10
«Львів»	8-24	8
«Ворскла»	9-26	8

В Кубку України вийшли у чвертьфінал

Одна восьма фіналу. 30 жовтня. Миколаїв. «Миколаїв» — «Десна» — 2:4. Господарі грають у першій лізі, тобто другому дивізіоні українського футболу, і йдуть в середині турнірної таблиці. Але це Кубок, де буває всяке. Ось і цей матч видався доволі непростим для наших. Господарі навіть відкрили рахунок на 17 хвилині. Втім, уже на 19-й наші зрівняли його, гол забив Єгор Картушов. На 32 хвилині Олександр Філіпов вивів нашу команду вперед. В другому таймі на 60 хвилині господарі відігралися. Але вже за 3 хвилини той же Філіпов забив третій м'яч. А наприкінці тайму також дубль оформив Єгор Картушов.

Ось результати інших матчів однієї восьмої кубка. «Минай» — «Львів» — 2:0, «Маріуполь» — «Олімпік» — 1:0, «Інгулець» — «Дніпро» — 2:1, «Колос» — «Ворскла» — 0:1, «Олександрія» — «Зоря» — 1:1 (5:4, по пенальті), «Альянс» — «Гірник-Спорт» — 5:3, «Динамо» — «Шахтар» — 2:1.

Жеребкування було «сплани» — хто кому випаде. І уже на цій стадії в Києві зустрілися наші гранди «Динамо» і «Шахтар», постійні учасники фіналу, багаторазові володарі Кубка. В напруженому матчі перемогли господарі. В іншій сильній парі не пощастило «Зорі».

Відтак у одній четвертій фіналу, крім 5-ти клубів прем'єр-ліги, вийшли «Минай» та «Інгулець» з першої ліги і друголігівський «Альянс».

Жеребкування чвертьфіналу пройде у грудні. А сам турнір продовжиться вже весною.

Літературно-мистецька панорама

«Михайло Коцюбинський.
У колі друзів»

31 жовтня у Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику М. Коцюбинського відбулася 26 зустріч проекту «Михайло Коцюбинський. У колі друзів». Говорили про видатного українського історика, громадського і політичного діяча Михайла Грушевського.

Тисячі сторінок наукових праць, викладацька і видавнича діяльність, участь у творенні Української Держави — це далеко не повний перелік інтересів і здобутків М. Грушевського.

Про вченого, письменника, голову Центральної Ради УНР розповіла авторка і ведуча проекту Наталія Коцюбинська. Слухачі також дивилися старі світлини та відео, переносилися у ті далекі буремні часи.

Представлення
альманаху
«Литаври»

29 жовтня у музеї-заповідника М. Коцюбинського представлено альманах творів учасників III Міжнародного фестивалю інтеграції слова «Litavry». На початку жовтня вже втретє письменники України і ще близько десяти країн завітали до міст і селищ Чернігівщини, зустрілися з читачами.

На сторінках альманаху — твори письменників України, Литви, Польщі, Білорусі, Хорватії, Грузії, Туреччини, Румунії, В'єтнаму, Великобританії, Греції, Сербії.

Українсько-білоруська
зустріч пам'яті
Уладзіслава Ахроменка

До Чернігова завітала делегація білоруських письменників, перекладачів, журналістів, громадських діячів, священників. 26 жовтня у Навчально-методичному центрі профспілок вони разом з українськими колегами вшанували пам'ять чудового білоруського письменника і журналіста Уладзіслава Ахроменка, котрий мешкав у Чернігові і раптово помер торік.

Запам'ятався хвилюючий виступ вдови Уладзіслава чернігівки, українки Ольги. Читали свої вірші білоруські поети Міхась Скобла, Лариса Романова, Анатоль Кудласевич, Зміцер Захаревич, Владімір Шпіло. Цікаво розповідав про Уладзіслава Ахроменка Максим Климковіч.

Вела імпрезу голова обласної організації Спілки письменників Ганна Арсенич-Баран. Виступили очільник Літературної спілки «Чернігів» і журналу «Літературний Чернігів» Михась Ткач (у часописі друкуються і автори з Білорусі), науковець, поет і драматург Ілля Хоменко, п'єси якого звучать в ефірі білоруського радіо, поет і бард Іван Баран, поет і журналіст Олексій Маслов.

Прозвучала ідея щорічно проводити українсько-білоруський форум ім. Уладзіслава Ахроменка в Чернігові.

Вперше — фестиваль-конкурс
осіб з інвалідністю

Він відбувся в Чернігові, називався «Сіверські барви життя». 60 учасників, з Чернігова, ряду районів, зокрема, Ніжина, Носівки, солісти і колективи, показали свої таланти на сцені театру ім. Т. Шевченка. Учасники були — від школярів до пенсіонерів. Цей захід планується зробити традиційним.

Бліц-інформ

Фестиваль родинного
читання «Словограй» у Ніжині

Сюди з'їхалися родини з різних куточків Чернігівщини.

Вони ознайомилися з творчістю письменників України, взяли участь у літературному конкурсі «Добра казка». Фестиваль у Ніжині проводився вдруге. Його мета — відродження традиції родинного читання, пропаганда культурно-моральних цінностей через слово.

Фестиваль організований у рамках обласної Програми сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства на 2016-2020 роки «Чернігівська громада».

Ювенальна поліція:
в інтерактивному форматі

Поліцейські ювенальної превенції, яка працює з дітьми та підлітками, проводять виховні заходи з ними.

Вихованці дитсадку № 72 Чернігова відвідали «Урок з поліцейським». Правоохоронці ознайомили малюків з правилами дорожнього руху та навчили, як безпечно поводитися у різноманітних життєвих ситуаціях.

Весь виклад навчального матеріалу поліцейські провели в ігровій формі.

За кожним навчальним закладом закріплені поліцейські. Особлива увага приділяється профілактиці правопорушень, дорожньо-транспортного травматизму тощо. Подібний захід відбувся у Бахмацькій школі №1.

Можливість посидіти за кермом патрульної автівки, власноруч увімкнути маячки, випробувати гучномовець, приміряти на себе бронезилет і шолом викликають у дітей відчуття причетності до правоохоронної справи. Подібним чином «уявити себе поліцейськими» вдалося, зокрема, дітям зі Сновської школи-інтернату.

З третьокурниками Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту гості з поліції провели бесіду «Недопущення вчинення неповнолітніми адміністративних та кримінальних правопорушень». Правоохоронці роз'яснили слухачам положення законодавства.

Актуальним приводом для зустрічей стали підготовка і проведення Всеукраїнського конкурсу «Безпечна країна».

Інспектори поліції допомагали забезпечити участь дітей у цьому конкурсі, консультували щодо створення учнівських творів.

Шахрайство під час
купівлі-продажу товарів

Поліція розслідує кримінальне провадження за фактом шахрайства, внаслідок якого житель Бобровицького району при продажу трактора і товар втратив, і грошей не отримав.

Щоб продати власного трактора «Т-40», чоловік розмістив оголошення на популярному сайті безкоштовних оголошень та на сайті з продажу автомобілів.

Невдовзі зателефонував невідомий і сказав, що хоче купити трактора. Мовляв, він замовить евакуатор, а кошти за покупку надішле на банківський рахунок продавця.

Близько 17-ї евакуатор дійсно приїхав, а на телефон власника трактора тут же надійшло СМС-повідомлення з текстом про зарахування коштів у сумі 70 тисяч гривень. Завантаживши трактора на евакуатор, водій поїхав.

Лише після цього продавець вирішив перевірити надходження платежу на рахунок в банку. Виявилось, що банк не надсилав на номер потерпілого ніяких повідомлень. Зрозумівши, що його ошукали, бобровичанин звернувся до поліції.

Правоохоронці відкрили кримінальне провадження за частиною першою статті 190 (шахрайство), що карається штрафом, виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

Поліція закликає громадян бути обачними під час покупок-продажів в Інтернеті. **Перевіряйте надходження коштів до відправки товару покупцеві.** Для цього зателефонуйте у свій банк або перевірте стан рахунку в найближчому банкоматі (чи за допомогою Інтернет-банкінгу, якщо у вас встановлений відповідний додаток). Не вдовольняйтесь лише інформацією з смс-повідомлень, адже їх можна надіслати з будь-якого телефону.

Філармонійний центр

Шедеври Бетховена і Чайковського. Одні з найбільш відомих творів композиторів прозвучали 26 жовтня зі сцени обласного філармонійного центру. Академічний симфонічний оркестр «Філармонія» виконав знамениту Симфонію № 5 Бетховена. Також твори російського композитора з українським корінням Петра Ілліча Чайковського.

Твори Рахманінова і Бетховена у виконанні відомих музикантів. У концерті оркестру «Філармонія» партію соло на фортепіано виконав Вадим Руденко, лауреат багатьох престижних міжнародних конкурсів.

Творча співпраця оркестру та піаніста триває майже 19 років.

З того часу вони зіграли майже півсотні концертів. Кілька

років тому спільно реалізували проект «Всі концерти Сергія Рахманінова». Нині був виконаний його мало відомий Концерт для фортепіано з оркестром № 4. Також прозвучала Симфонія № 3 Бетховена.

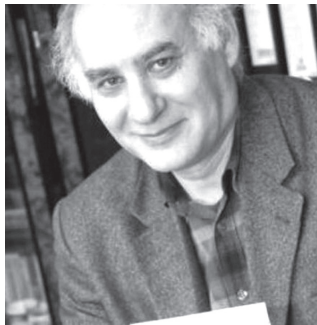
Капела ім. Вересая — перша учасниця «Бандурного абонементу». У філармонійного центру 20 жовтня з'явився новий проект — «Бандурний абонемент». І саме наша Капела бандуристів дала перший концерт проекту. Прозвучали українські народні пісні в обробці художніх керівників колективу Раїси і Миколи Борща.

У новому концертному сезоні Капелі бандуристів виповнюється 10 років. Вона запланувала серію ювілейних концертів.

Чернігівська міська бібліотека ім. Коцюбинського

Представлення книги
Григорія Гусейнова

Відомий український письменник, Шевченківський лауреат Григорій Гусейнов, редактор літературного журналу «Кур'єр Кривбасу», представив свою нову книгу «Вітер зі Сходу». До неї увійшли дві документальних повісті, присвячені маловідомим фактам спільної історії українців та представників східних культур.

«Як хан на шахті працював» — повість про останнього з династії хівинських ханів, нащадок якого мешкав у Кривому Розі.

Повість «Засушив коріння суховій» присвячена відомому чуваському поету Мішші Сеспелю, котрий останній рік свого недовгого життя провів в Острі, де і похований. Разом із автором на захід приїхала голова чуваської громади в Україні Надія Лісова. Вона розповіла про древні корені чуваської мови й культури та прочитала поезію Сеспеля в оригіналі.

На представленні говорили й про українську літературу загалом. Ознайомитися з новою книгою можна у бібліотеці.

Творчий вечір
редактора
нашої газети
Петра Антоненка

Вечір називався «Поезія музики. Музика поезії», і редактор представ як поет, прозаїк, бард. В затишному читальному залі 23 жовтня зібралися читачі бібліотеки, слухачі Безкоштовних курсів української мови, які веде директорка бібліотеки, кандидат філологічних наук Людмила Зіневич.

Автор прочитав розділ з повісті «Вересень», свої поезії. Під гітару виконав пісні композитора Ігоря Покладі і поета Юрія Рибчинського, українські народні пісні, а також пісні, музику яких він написав на вірші Ліни Костенко, Володимира Солаухіна, білоруських поетів Євгенії Яніщиц, Алєся Белого. Все виконувалося в оригіналі — українською, білоруською, російською мовами, також гість виконав ряд пісень польською мовою. І, звичайно, власні бар-

дівські пісні. До речі, їх тексти, як і прочитана на вечорі поезія та проза автора, увійшли у його нову книгу «Стріла», яка є на сайті нашої газети.

Аудіозапис Олега Головатенка — на сайті SVOBODA.FM, також у Фейсбучі — на сторінках бібліотеки та П. Антоненка.

Відеозапис Сергія Кордика під назвою «Липневі акорди в тональності осені» на сайтах: www.sknews.net; <http://bilahata.net>; www.youtube.com.

Пам'яті Народного художника
України Анатолія Шкурка

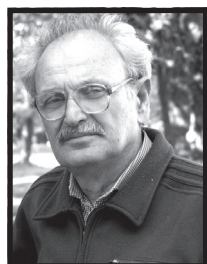
Він помер вдома в Чернігові 22 жовтня, всього 7 днів не доживши до свого 95-річчя. Уродженець села Смолин Чернігівського району, фронтовик Другої світової війни, Анатолій Ничипорович був патріархом чернігівського мистецтва, мав звання Народного художника України і Почесного громадянина Чернігова.

Відійшов у вічність
Володимир Ємець

5 листопада на 82-му році життя помер Володимир Володимирович Ємець — видатний чернігівський, український живописець, Народний художник України, Почесний громадянин Чернігова.

Володимир Ємець був багаторічним директором художнього музею, лауреатом премії Архіпа Куїнджі, одним із найстаріших чернігівських художників.

Наші бідні засоби масової (дез)інформації

Обман, маніпуляції, невігластво

1 Що це, як не цинізм? Розгорнути масштабну війну, щоб цим спонукати Захід нам допомогти? Мало нам 13-ти тисяч загиблих у цій війні, десятків тисяч поранених, півтора мільйона біженців. До речі, їх 5 років попередня влада лукаво називала (і нова влада, «за інерцією», називає) «внутрішньо переміщеними особами».

Глашатаїв таких поглядів не бентежить навіть те, що Порошенко, якого вони явно обслуговують, сто разів говорив про неприпустимість воєнного вирішення ситуації на Донбасі.

Але при потребі цитувати і використовувати в маніпуляціях можна кого завгодно і як завгодно. Недавнього національного героя, льотчицю Надію Савченко, між іншим, відзначену Порошенком вищою нагородою держави, званням Героя України, вже зробили «агентом Кремля» і посадили на лаву підсудних. Свіжіший приклад — ще один символ спротиву агресорам, символ патріотизму — режисер Олег Сенцов, недавно визволений з російського ув'язнення разом з іншими політв'язнями і нашими моряками. Втім, і це визволення потрактовано суперпатріотами як «зрада». Так от, коли треба, то Сенцов щедро цитується як патріот, коли тим же маніпуляторам треба інше, Сенцова теж зачисляють в агенти Кремля.

Або ось ще одна цитата в цій полеміці: «На цій ситуації паралельно набирає «патріотичні» бали кремлівська агентура типу Бутусових, Ярошей, Бєліцких, Борислав Берез, структури типу Нацжон». Відчуваєте, як зневажливо, у множині, обзиваються ті, хто в інших ситуаціях нам подавався як взірці патріотизму. А тепер, з погляду суперпатріотів, ці відомі діячі вже не просто недостатньо патріоти, а взагалі «кремлівська агентура». І т.д. і т.п.

5-річна тяганина з сепаратисткою Штепою, яка тим часом виграла Європейський суд в Україні

Символом 5-річної бездіяльності попередньої влади і щодо розслідування злочинів проти Майдану, з якого прийшла на Олімп ця влада, і проти тих, хто чинив сепаратистський заколот і разом з Росією розв'язував війну на Донбасі, стала справа колишнього міського голови Слов'янська Неллі Штепи.

Згадаймо, що Слов'янськ став першим містом Донбасу, захопленим сепаратистами і російським десантом під командуванням полковника спецназу Росії Ігоря Гіркина (Стрєлкова). Це сталося в середині квітня 2014 року. Нова українська влада, між іншим, існувала вже майже

два місяці. Але допустила, щоб Слов'янськ став плацдармом, з якого сепаратисти і росіяни захопили уже Донецьк і Луганськ, проголосили утворення так званих ДНР і ЛНР, тобто відрив від Української держави.

Так от, мер Слов'янська Неллі Штепа радо зустрічала російський десант, вітала його і місцевих сепаратистів, як посадова особа зрадила державу, надала заколотникам всляку допомогу, в тому числі у проведенні так званих референдуму і виборів за відокремлення від України.

Після звільнення міста, 13 липня 2014 року Штепа була заарештована. Їй інкримінували посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, дії, що спричинили загибель людей і створення терористичної групи чи організації. Санкція кримінальної статті — аж до довічного ув'язнення.

Слідство нарешті було завершено, справа пішла на розгляд в суд. Але на суді Штепа, як ні в чому не бувало, заявила, що допомагала сепаратистам і агресорам з примусу, що заклікала президента Росії Путіна направити війська, зокрема, у Слов'янськ, теж з примусу, «під дулами автоматів». Геніальна у своїй нахабності позиція. Зосталося взяти довідку в ДНР чи ЛНР, у Гіркина чи й Путіна, що сепаратизм Штепа чинила «з примусу».

Між тим, абсолютно очевидна кримінальна справа тяглася всі 5 років попередньої влади і перекочувала владі новій.

Справу вже розглядали чи просто починали розглядати Червонозаводський, Комінтернівський, Ленінський, Жовтневий районні суди Харкова. Все «глухо». 6 березня 2018 року Апеляційний суд Харківської області направив справу Штепи на розгляд до Орджонікідзєнського райсуду Харкова. Але пройшло ще півтора роки «судової «паузи», поки цей уже 5-й суд недавно почав розгляд справи.

Натомість, Штепа і її адвокати (офіційні і, можливо, неофіційні) пішли в контратаку. Штепа подала позов на Українську державу не кудись, а у відомий Європейський суд з прав людини. Цей дуже переважаний суд, «за-

валений» справами, в тому числі від громадян України, виявився тут оперативним. Адже справа цілком зрозуміла. Ні, не про сепаратизм. Штепа подала позов і виграла суд в Україні щодо іншого. ЄСПЛ, який 24 жовтня ухвалив рішення на користь Штепи, визнав порушення прав людини з боку Української держави щодо заявниці ось у чому.

Штепа поскаржилася на порушення пункту 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини, **що її попереднє ув'язнення було тривалим та не виправданим**. Крім того, вона скаржилася на порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, що кримінальне провадження проти неї було **необгрунтовано тривалим**.

ЄСПЛ задовольнив скаргу Штепи і постановив, що мали місце порушення вказаних статей Конвенції. Суд ухвалив, що Україна має виплатити Штепі 2600 євро моральної компенсації і 1000 євро відшкодування судових витрат.

А що ще міг ухвалити суд, якщо ця слідчо-судова тяганина тяглася попередні 5 років і поки що не завершена. То ж, окрім цього удару по іміджу держави, ми з вами маємо ще заплатити підсудній Штепі з бюджету, з народних грошей, 100 тисяч гривень.

Богдан і ЗМІ

В нашому суспільному лексиконі заряснів термін «одіозний». Цей безапеляційний присуд означає — «поганий». Навіть якщо конкретніше — популярно поганий. І все тут.

Одним з найбільш «одіозних» серед політизованого люду, підгіртого ЗМІ, став глава Офісу президента Андрій Богдан. Чим він такий поганий, що робить не так — це другорядне для споживачів ЗМІ. Між тим, це доволі кваліфікований фахівець управлінської сфери, юрист. Але в народ закинуто мантру, що «не такий», і крапка.

Богдана оголосили недругом журналістів, самі ж журналісти, звісно, чи не за наступну його заяву? На одній із нечисленних зустрічей з журналістами Богдан заявив їм, що перш ніж боротися з корупцією, ЗМІ мають очис-

титися від корупції самі. Пряма мова: «Частина корупції у цій державі — це корупція четвертої влади. Журналісти — це четверта влада, і вона глибоко корумпована, як і вся держава. І неможливе очищення перших трьох гілок влади без очищення четвертої. Я ж знаю, як це все працює. У вас має бути теж якесь самоочищення.»

Звісно, як розумний політик, Богдан мав на увазі не корупцію конкретних журналістів, адже він розуміє, що це наймити і холопи власників медіа. Мова про заангажованість, а отже, за суттю, корумпованість самих медіа, в особі їх власників.

Не чекаючи самоочищення, Богдан вирішив очистити ЗМІ сам. 20 серпня він подав у Шевченківський райсуд Києва позов щодо захисту своєї честі, гідності і ділової репутації проти журналістів програми «Схеми: корупція в деталях» (спільний проєкт Радіо Свобода та телеканалу «UA:Перший») та Національної суспільної телерадіокомпанії України. Предметом судового розгляду є матеріал «Схем», у якому йдеться про авіаперельоти Богдана останніх років у Росію та в напрямку Білорусі.

Перш ніж з'ясувати, чим же це повідомлення ЗМІ завдало шкоди позивачеві, суду довелося з'ясувати, а чи були такі-то вказані перельоти Богдана взагалі? Він це категорично заперечив, щодо саме цих польотів.

Адвокати «Схем» попросили суд зробити запит у відповідні відомства — для підтвердження перельотів, якщо вони такі були. Суд відмовив, заявивши, що саме відповідачі зобов'язані підтвердити оприлюднене ними. «Схеми» кивають на те, що не хочуть і не можуть розголошувати, хто надав їм таку інформацію. Хоч це лукавство: відповідачі добре знають, що вимога суду законна, що саме вони, відповідачі, мають доводити правдивість оприлюдненого. І зобов'язані надати суду всю інформацію, яку він вимагає.

«Мочити» так «мочити»

Щодо щойно описаного, тут є цікавий момент. В суд подано якраз на ту програму «Схеми», яка на початку цього року щедро «мочила» тодішнього президента Порошенка, оприлюднюючи компромат на його оточення. Тобто, об'єктивно такі медіа допомагали приходу нинішньої влади.

Але це зовсім не значить, що «Схеми» чи хтось інший подібний не будуть «мочити» вже нову владу. Чому б не припустити доволі логічне інше. Був момент, коли істинні власники медіа, ті, хто керує не лише ними, а всім тут, тобто олігархи, вирішили за потрібне помінати Порошенка і його команду на Зеленського і його команду. Настав момент, коли треба тримати «в струні», «на привязі», вже цю нову владу. А при потребі і помінати її.

І тримають, за допомогою тих таки засобів масової інформації. А журналісти цих бідних (не в сенсі грошей) ЗМІ — то лише рупор, озвучувач того, що їм диктують хазяї.

Це було і є, поки у нас спотворена сама структура медіа, сам інформаційний простір. Перші кроки до нормальної ситуації вже зроблено — роздержавленням преси. Поки що лише друкованої. Газети стали «пресою самої преси», як це є в демократичних країнах. Тобто виданнями самих редакцій, журналістів. Але від медійної проституції ще відійдуть не скоро. Досить подивитися, яку продажність вчоргове виявляла ця преса, особливо місцева, під час двох недавніх виборчих кампаній.

Маніпуляції, «фейки» чи просто брехня?

Днями міністр культури, молоді та спорту Володимир Бородянський заявив, що в Україні на законодавчому рівні будуть регулюватися питання маніпуляцій у ЗМІ та захисту журналістів. «Вже багато напрацьовано з точки зору, що таке маніпулятивний контент в Україні». Далі він пояснив, що у багатьох країнах передбачена відповідальність за маніпуляції у ЗМІ: «штрафи, у деяких державах є кримінальна відповідальність».

Які велемудрі заяви пана міністра. Та все простіше. Нащо вживати терміни на кшталт «маніпуляції», чи заморське популярне нині слівце «фейк» замість простого українського слова — «брехня». Нащо плодити чергові закони, коли у нашому законодавстві давно є норми захисту проти брехні, на захист честі і гідності громадянина.

...Повернімося до вступу цієї статті. Судова присяга не випадково вимагає говорити в суді «лише правду і нічого, окрім правди». Бо все, що «окрім правди», — це брехня, обман, найчастіше — свідомий. Цей обман поширюють наші засоби інформації, які давно вже час назвати «засобами масової дезінформації». Брехня вільно гуляє в Інтернеті, так званих соціальних мережах, зокрема, у Фейсбуці, які давно вже замінили для багатьох людей і самі ЗМІ і де не так свобода слова, як свобода словоговоріння і словоблуддя.

До тих, хто це поширює, апелювати нема сенсу, вони знають, що роблять. Залишається апелювати до тих, хто це всотує, до співгромадян. Апелювати закликком — не хапати все з льоту, на віру. Не бути тупим сприймачем всього, що тобі накидають. Бути хоч би елементарно обізнаним, поінформованим, що не так і складно. Критично ставитися до того, що чуєш і читаєш.

Ставтеся так само і до цієї моєї статті, яка закликає думати головою, а не чимось іншим. Втім, можете думати й чимось іншим — у світі брехні, обману, маніпуляцій інколи отак буває легше.

Президент України Володимир Зеленський — про три етапи закінчення війни

Президент заявив, що для завершення війни на Донбасі Україна має пройти три послідовних етапи. Про це він сказав у виступі 30 жовтня на Форумі єдності у Маріуполі

«Міжнародний досвід збройних конфліктів та війн у будь-якому куточку планети доводить, що на шляху до успішного закінчення війни та панування миру треба пройти три невід'ємних та послідовних етапи.

Перший — завершення гарячої стадії конфлікту та припинення вогню. Ми впевнені, що обов'язково досягнемо цього найближчим часом. Ми цього дуже хочемо. Це — дуже потрібний, важливий, але насправді — тільки перший крок».

За словами президента, другим невід'ємним етапом є примирення людей та пошук консенсусу. «Усе це — дуже складний і дуже чутливий, нейрорігургічний процес. Це ніби тримати сірники біля відкритої каністри з бензином. Один необачний рух, одна невірна заява можуть все перекреслити і відновити гарячу стадію конфлікту. Саме тому тут надважливо є роль медіа і риторики, яку ці медіа застосовують».

Третім етапом є реінтеграція, але безпечна і реальна, а не на папері. Зеленський нагадав, що є багато світових прикладів, коли гостру стадію конфлікту вдалося припинити, навіть вдалося досягти часткового примирення, але не відбулося головного — повернення територій. Президент наголосив, що Україну такий варіант розвитку подій не влаштовує.

Ніхто не збирається повертати Приватбанк колишнім власникам, заявив президент

Володимир Зеленський заявив, що влада не збирається повертати проблемні банки, у тому числі Приватбанк, їхнім колишнім власникам. Про це він сказав на форумі у Маріуполі.

«З ринку було виведено близько 100 банків, зокрема «Дельта банк», «Надра банк», банк «Фінанси та кредит». Націоналізовано Приватбанк. У кожній з цих справ, я ще раз повторю, буду захищати лише інтереси держави Україна, інтереси кожного українця», запевнив Зеленський.

За його словами, усі проблеми цих банків не можуть вирішуватися коштом податків, які сплачують прості українці.

«Ходять чутки про те, що президент чи хтось з його оточення хоче повернути Приватбанк колишнім власникам. Це неправда. Ми не збираємося повертати банки колишнім власникам», підкреслив президент.

Верховна Рада надає добровольцям статус учасників бойових дій

Парламент на засіданні 29 жовтня ухвалив у першому читанні законопроект про надання статусу та соціальних гарантій окремим особам із числа учасників антитерористичної операції. Проект Закону №2045-1 підтримали 318 депутатів.

«За» голосували більшість депутатів фракцій партій «Слуга народу», «Голос», «Європейська солідарність», «Батьківщина», депутатська група «За майбутнє» та позафракційні. Фракція партії «Опозиційна платформа — За життя» за закон не голосувала. Один голос «за» з цієї партії дав лише Ілля Кива.

Рада також проголосувала за скорочення терміну підготовки цього закону до другого читання.

Законопроект передбачає надання статусу учасників бойових дій українцям, які самоорганізувалися та об'єдналися у добровільні формування, активно брали участь у бойових діях не менше ніж 30 календарних днів (незалежно від перерв), але не увійшли до складу офіційних військових формувань.

Рада заборонила вирубання ялицево-букових лісів Карпат

Верховна Рада 30 жовтня прийняла в другому читанні законопроект №0873 про введення заборони на суцільне вирубування ялицево-букових лісів на гірських схилах Карпатського регіону. За проголосували 301 народний депутат.

Законом встановлено заборону на проведення суцільних рубок в гірських ялицево-букових лісовостанках, суцільних рубок головного користування та будь-яких інших суцільних рубок у високогірних лісах, в лісах в лавинонебезпечних та селенебезпечних басейнах і в берегозахисних ділянках лісу в Карпатському регіоні України.

Дозволено лише розробку суцільних вітровалів і буреломів, а також пошкоджених хворобами та шкідниками насаджень.

Закон дозволить уникнути ситуацій, коли під виглядом проведення санітарних рубок, суцільним методом вирубується значна частина ялицево-букових лісовостанків.

Пенсіонерам окупованих територій заборгували понад 33 мільярди гривень

Українським пенсіонерам з числа внутрішньо-переміщених осіб і тим, які проживають на тимчасово невідконтрольній території, заборговано 33,6 млрд грн пенсій. Про це заявила Уповноважена з прав людини Верховної Ради Людмила Денісова.

В тому числі станом на вересень 259,6 тисячам пенсіонерів з числа внутрішньо переміщених осіб заборговано 8 мільярдів 96 мільйонів 623,4 тисячі гривень. Ці люди, які фактично є біженцями, мешкають на території держави, підконтрольній українській владі. Борги тут пояснюються затримкою із затвердженням Урядом відповідного порядку виплат цим людям.

Гірша ситуація з виплатами пенсій людям, які мешкають на тимчасово окупованих сепаратистами і росіянами територіях Донбасу. Їм заборговано решту суми, близько 25 мільярдів гривень, і борги ту нагромадилися ще з 2016 року. Але не зрозуміло, яким чином їм проводити виплати, адже ці території знаходяться поза контролем української державної влади.

Держава профінансує переклад українських творів іншими мовами

Про це повідомило Міністерство фінансів України.

Сума видатків на реалізацію програми підтримки перекладів творів української літератури іншими мовами у проекті бюджету-2020 становить 9,3 млн грн.

Така програма фінансується вперше, оскільки Translate Ukraine — це новий проект Українського інституту книги, який недавно Україна презентувала на Франкфуртському книжковому ярмарку.

В рамках програми перекладів іншими мовами за рахунок бюджетних коштів буде здійснюватися видання творів іншими мовами, їх популяризація на книжкових ринках інших країн.

Відбір творів для перекладу і видання іншими мовами, поданих вітчизняними та іноземними видавцями для участі у програмі, здійснюється експертною радою, яка утворюється Інститутом української книги.

За результатами відбору Інститут укладає з видавцем договір та повністю або частково фінансує (відшкодовує) витрати видавця на:

— придбання прав на переклад твору української літератури на іншу мову та/або сплату винагороди за користування ними;

— оплату послуг перекладу твору української літератури на іншу мову.

Гранична сума витрат на придбання прав на переклад одного твору української літератури на іншу мову, яка покривається за рахунок бюджетних коштів, затверджуються Міністерством культури, молоді та спорту України.

«Дотепер, думка світу про українську літературу перебувала у заручниках невидимої руки світових ринків. Твори з перспективою на комерційний успіх завжди знайдуть свого перекладача і читача. Але роль книги в історії вимірюється не лише її популярністю. Сторінки українських книг — це вікно в серце країни, це потенційні нішові хіти і нобелівські шедеври, це творче свідчення нашого суверенного існування. Відповідальність держави — дати цим книгам квиток у світ», зазначив заступник Міністра фінансів Юрій Джигир.

Міжнародна федерація футболу розслідує борг київського «Динамо» Чернігову за трансфер Андрія Ярмоленка

ФІФА відкрила провадження проти київського «Динамо» і німецької «Боруссії» (Дортмунд) у справі трансферу футболіста Андрія Ярмоленка. Заявником у ФІФА виступила Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву з футболу «Юність» (Чернігів), у якій Ярмоленко виріс до видатного спортсмена, займаючись тут протягом 10 років.

Школа досі не отримало платіж солідарності за перехід свого вихованця з «Динамо» в «Боруссію». Трансфер відбувся ще в 2017 році. Він став одним з найдорожчих в історії німецького клубу і обійшовся «Боруссії» у 25 млн євро. Згідно міжнародного законодавства, відсоток від коштів, які сплатив німецький клуб киянам, мав бути ними виплачений закладу, де було виховано спортсмена, а це наша «Юність». Лідер збірної України вже виступає в Англії, за клуб «Вест Хем» (Лондон). Але кошти наша школа має отримати саме за його перехід в німецький клуб.

ФІФА повідомило відповідачів в особі «Боруссії» і «Динамо» про необхідність погасити перед чернігівською школою борг в розмірі 301579 євро (22,92% від солідарного внеску, що підлягає сплаті).

В Україні факт несплати школі Ярмоленка з боку ФК «Динамо» вже став предметом кримінального провадження Нацполіції Києва.

Благодійний концерт Оксани Мухи на Флориді

В українському Осередку ім. св. Андрія в Норт Порті, штат Флорида, США, 25 жовтня відбувся дуже успішний благодійний концерт української співачки Оксани Мухи. Увесь дохід з концерту призначений на медичні витрати поранених воїнів України через «Revived Soldiers Ukraine».

Дарія Томашоска від управи Осередку привітала Оксану Муху та Ірину Ващук, яка очолює «Revived Soldiers Ukraine» і є душею цієї важкої організації. Дарія подякувала їм обом за їхню невтомну благодійну працю на лікування важко ранених українських воїнів. Ірина Ващук подякувала за можливість бути в Норт Порті з концертом і підкреслила, що всі зібрані фонди ідуть на призначену ціль. Молоді помічники Ірини — це все волонтери!

Оксана Муха розпочала концерт виконанням популярних, сучасних пісень, і її голос зачарував присутніх, які, на запро-

Оля Бабчук, Віра Боднарчук, Оксана Муха, Клара Шпічка, Галя Лісничка, Дарія Томашоска та Віктор Лісничий

шення Оксани, підспівували їй, бо знали всі пісні, які вона співала. Під час перерви було показано короткий фільм про воїнів, тяжко ранених на Донбасі, які лікуються в різних медичних центрах Америки.

В другій частині програми Оксана Муха була зодягнена у гарну, вишиту суконку, яку було

пізніше продано на аукціоні за \$ 800, а пізніше додано ще \$ 200, щоб сума \$1000 пішла на лікування воїнів. Закупила її Ліда Бойко в пам'ять свого чоловіка Кліфа, який недавно упокоївся. Були ще й інші речі на продаж — пам'ятки на підтримку ранених воїнів.

Організації, які склали датки на «Revived Soldiers Ukraine»: Товариство Української Мови (Віра Боднарчук) Осередок ім. св. Андрія (Віктор Лісничий), Українсько-Американські Ветерани, пост 40 (Ігор Гронь) Мужеський Клуб (Євген Томашоский). Щира подяка за великий успіх вечора належить членам Осередку — це Віктор і Галя Лісничі, Дарія і Євген Томашоскі, Володимир і Клара Шпічки, Наталя Невмержицька, Юля Лопанчук, Віра і Богдан Боднарчуки.

Віра БОДНАРУК,
професор, голова Товариство
Української Мови (США),
Громадський Комітет
Фото Віктора Лісничого та
Христини Чайковської

Бліц-інформ

Виставка «30 років Свободи: повернення до Європи»

Після Другої Світової війни Європа виявилася розділеною між двома зонами впливу: США та СРСР. І якщо США запропонували для повоєнної Європи «план Маршала» для відродження економіки, то СРСР перетворив «країни соціалістичного табору» на свої сателіти та інструменти політичного впливу.

Це призвело до глибокої економічної та політичної кризи, яка охопила країни Центрально-Східної Європи на початку 1980-х. Спроба СРСР «перебудувати» й модернізувати свою політичну систему мала протилежні наслідки: вихор народних протестів змінив комуністичні режими і відкрив народам шлях до єдиної демократичної Європи.

Сьогодні у Києві, на Михайлівській площі відкривається виставка «30 років Свободи: повернення до Європи». Вона розповідає про національно-демократичні революції 1988-1991 років у країнах Центрально-Східної Європи: це Польща, Чехословаччина, Угорщина, Румунія, Югославія, НДР, Болгарія, а також колишні республіки СРСР — Литва, Латвія, Естонія, Грузія, Вірменія, Молдова, Білорусь та Україна.

Організатори виставки — Український інститут національної пам'яті, Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні — Музей Революції Гідності.

Акція пам'яті «Ніч розстріляних поетів» у Куропатах під Мінськом

Ніч на 30 жовтня 1937 року — одна з трагічних дат білоруської історії. Тоді, в розпал комуністичних репресій, без суду було страчено понад 130 білоруських письменників, вчених, громадських діячів, службовців, студентів. Розстріли відбувалися в урочищі Куропати під Мінськом, де й численні поховання цих жертв.

Саме тут в останні десятиліття демократичні сили Білорусі, без участі влади, а часто при спротиві з її боку, щороку проводять акцію вшанування жертв радянського терору. Така акція пройшла і нині 30 жовтня.

Міністр запропонував обмежити росіян у володінні засобами інформації в Україні

Міністр культури, молоді та спорту України Володимир Бородянський заявив, що необхідно ввести обмеження на володіння громадянами Росії українськими ЗМІ та участь у них російського капіталу. Про це він сказав, виступаючи 30 жовтня на Форумі єдності у Маріуполі.

В Австрії заборонили курити у барах і ресторанах

В країні з 1 листопада почала діяти заборона на куріння у барах та ресторанах. Дебати на цю тему тривали не один рік, притому, що 30% австрійців старшого віку є курцями. Це третій найвищий показник у Європі. Рішення про заборону ухвалив парламент.

Заборона на куріння також поширюється на кальяни та електронні сигарети. Курців, які порушують заборону, чекає штраф до 1000 євро. Власникам закладів, де клієнтам дозволяють курити, можуть загрозувати штрафи до 10 тисяч євро.

Сьогодні 17 країн ЄС мають закони стосовно заборони курити у певних місцях.

У Словаччині заборонили використання тварин у цирках

Постанова забороняє публічні виступи і дресировання для публічних виступів приматів, слонів, бегемотів, носорогів, дельфінів і жирафів. Як виняток, дозволено лише циркові виступи за участю собак, кішок. За порушення заборони передбачено штраф у розмірі до 20 тисяч євро.

Кривавий Хелловін: на вечірці розстріляли людей

Так зване свято Хелловін у значній мірі наповнене містикой і жахами. Тому не випадково у Каліфорнії (США) кривавою трагедією завершилася вечірка з нагоди Хелловіну в місті Лонг-Біч.

Тут влаштували стрілянину. Четверо людей загинули, дев'ятеро були поранені. Особа чи особи, які вчинили стрілянину, зникли з місця злочину.

Польща: партія «ПіС» і далі при владі

В Польщі 13 жовтня відбулися чергові парламентські вибори. Вони проходять один раз на 4 роки. Громадяни обирають двопалатний парламент: 460 депутатів Сейму і 100 депутатів Сенату, сенаторів.

Втретє підряд перемогу на виборах парламенту здобула правляча партія «Право і Справедливість». Її очолює Ярослав Качинський, котрий свого часу був прем'єром при президентстві його рідного брата Леха Качинського. Останній загинув у авіакатастрофі біля російського Смоленська у квітні 2010 року, розслідування якої досі не завершено. Разом з президентом тоді загинули його дружина і близько ста вищих посадових осіб Польщі.

Вже друге десятиліття на політичному олімпі країни — дві партії, які вийшли із знаменитого профспілкового об'єднання «Солідарність», що вело боротьбу до подолання тоталітарного режиму. Це «ПіС» і «Громадянська позиція», яку свого часу очолював Дональд Туск, колишній прем'єр Польщі, нині го-

лова Європейської Ради Євросоюзу. Але ось уже треті вибори підряд «ГП», а нині очолювана нею коаліція, програють. Вперше в новітній історії Польщі одна партія виграє вибори втретє підряд.

Націонал-консервативна партія «Право і Справедливість» у Сеймі матиме 235 мандатів, що дозволить їй знову сформувати уряд. А Польща — парламентсько-президентська республіка, де вищі владні повноваження мають саме парламент і уряд. Втім, і президентом є представник «ПіС» Анджей Дуда, обраний у 2015 році. Наступні президентські вибори у 2020 році, бо каденція глави держави — 5 років.

Перевагу в Сенаті (верхній палаті) партія «ПіС» все ж втратила, нині вона має 48 сенаторів, а досі мала 61. Втім, у політичному житті держави важливішу роль відіграє саме Сейм.

Всього участь у виборах взяли понад 18,6 мільйона громадян, явка виборців — 61,74%, найвища з 1991 року.

Польща передала українській бібліотеці копії документів УНР

Національний заклад імені Оссолінських у Вроцлаві передав Львівській національній науковій бібліотеці України імені Василя Стефаника цифрові фотокопії архівних документів і рукописів Наукового товариства імені Тараса Шевченка.

Документи стосуються Українських січових стрільців, Української Народної Республіки, Західноукраїнської Народної Республіки та архіву Дмитра Донцова.

Копії документів виготовлені за кошти польських установ.

Оригінали документів вивезено зі Львова під час та після Другої світової війни. Сьогодні вони зберігаються у Національній бібліотеці у Варшаві та у Національному Заводі імені Оссолінських у Вроцлаві.

Перші лауреати відзнаки імені Гарета Джонса

Інститут журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка встановив нову недержавну нагороду — відзнаку Гарета Джонса. Її започаткували для нагородження журналістів, видавців, науковців, меценатів за вагомий внесок у дослідження українських Голодоморів.

Учена рада інституту визначила перших лауреатів нагороди. Ними стали:

Івшина Лариса Олексіївна — головна редакторка газети «День», ініціаторка і авторка громадських заходів, публікацій та видань про Голодомори в Україні.

Марочко Василь Іванович - доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, головний науковий співробітник Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду, голова Асоціації дослідників Голодоморів

Великобританія поки що залишається в Євросоюзі

31 жовтня держава мала б вийти з ЄС, згідно підсумків референдуму, проведеного в країні у 2016 році. Але Британії досі так і не вдалося узгодити з Євросоюзом Угоду про вихід з ЄС, адже це передбачає численні узгодження європейського і національного законодавства в цій дуже складній справі — залишенні Євросоюзу одною з найбільших його держав. До того ж, у країні все гучніше лунають голоси за повторний референдум і залишення у складі ЄС.

Поки що вихід з ЄС відкладено до 31 січня. Втім, це може статися й раніше, якщо Великобританія і ЄС таки укладуть цю Угоду. В уряді країни, який недавно очолив Борис Джонсон, прихильник виходу з ЄС, нема підтримки в парламенті щодо укладення Угоди. Відтак, за пропозицією уряду, підтриманою самим парламентом, королева Єлизавета призначила позачергові парламентські вибори, до речі, перші такі майже за століття, на 12 грудня. Уряд сподівається на успіх на цих виборах і підтримку новим парламентом виходу з ЄС.

в Україні, автор дослідження «Енциклопедія Голодомору».

Прихода Мирослава Василівна — кандидатка філологічних наук, доцент Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, ініціаторка і керівниця видавничого проєкту «Журналіст Гарет Джонс».

Сергійчук Володимир Іванович — журналіст, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії світового українства КНУ ім. Т. Шевченка, автор численних наукових досліджень і публікацій, присвячених Голодоморам в Україні.

Місія журналіста — доносити правду до своїх читачів, глядачів, слухачів. Таким журналістом і був **Гарет Джонс**, британець валлійського походження, який у 1930-ті роки розповів світові правду про Голодомор, про те, що відбувалося в Україні, коли тут усе замовчувалося.

Помер дисидент Володимир Буковський

Радянський дисидент та письменник Володимир Буковський 27 жовтня помер у Великій Британії у віці 76 років.

Буковський народився в Башкирії в 1942 році. Перекоханим антикомуністом став ще у шкільному віці. Через участь у зборх молоді та зберігання антирадянського документу був виключений з Московського університету.

У 1960-х Буковського тричі арештовували — за зберігання самвидаву та участь у акціях на захист політ'язнів. Спочатку його визнавали неосудним та поміщали до психлікарень. У Ленінградський психлікарні Буковський по-

знайомився з відомим дисидентом, українцем, генералом Петром Григоренком.

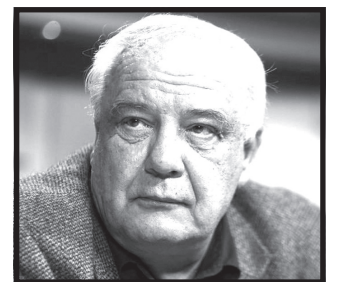
Після третього арешту Буковський отримав три роки таборів. Після відбуття покарання повертається до дисидентської діяльності. У 1971 році його арештовують вчетверте, після чого суд признає йому 7 років таборів та 5 років заслання.

У 1976 році Буковського обміняли на чилійського комуніста Луїса Корвалана, ув'язненого після перевороту Піночета. Корвалан був доставлений у СРСР, а Буковський — до США. Гучний обмін став темою популярної частів-

ки: «Обменяли хулигана на Луїса Корвалана. Где б найти такую бл...ь, чтоб на Брежневая сменять?!» Перед арештом Буковського вийшов матеріал у газеті «Правда», де він був названий «злісним хуліганом».

Буковський оселився у Великій Британії, закінчив університет, почав писати книжки та продовжив правозахисну діяльність. Став одним із ініціаторів бойкоту Олімпіади в Москві.

У 1977 році він підписав «Декларацію в українській справі», складену з ініціативи Єжи Гедройця. У документі представники польської, російської, угорської та чеської полі-

тичної еміграції піднімали питання про необхідність відновлення української державності задля визволення інших країн комуністичного табору.

Після розпаду СРСР Буковський брав участь у російському політичному житті. Стояв у опозиції до режиму Путіна, був послідовним противником анексії Криму, постійно підтримував Україну.

В Іспанії перепоховали диктатора Франко

Генерал Франсиско Франко прийшов до влади в результаті перемоги правих фалангістів у громадянській війні в Іспанії в другій половині 30-х. Він правив країною майже 40 років, до своєї смерті у 1975 році.

Франко проголосив ідею примирення іспанців після кривавої міжусобної війни. З його ініціативи неподалік столиці Мадриду було споруджено величний меморіальний комплекс «Долина полеглих». Тут було перепоховано учасників громадянської війни з обох боків — і республіканців, і фалангістів. Тут поховали у спеціальній базиліці й самого Франко.

Але останні два роки з ініціативи

уряду, де домінують соціалісти, тривали гарячі дискусії щодо перепоховання диктатора. Уряд заявив, що згідно із законом про історичну пам'ять від 2007 року в «Долині Полеглих» можуть спочивати тільки останки людей, загиблих в ході іспанської громадянської війни, Франко ж помер своєю смертю. Сім'я Франко безуспішно оскаржувала перепоховання в суді.

Врешті, перепоховання відбулося. Франко поховали на кладовищі Ель-Пардо-Мінгоррубіо поруч з його дружиною Кармен Поло. Акція відбулася в присутності представників влади і 22-х членів родини покійного.

Виставка про Голодомор і доповідь Тімоті Снайдера

20-ого жовтня за старання 136 відділу Союзу Українок Америки (СУА) відбулося відкриття виставки про Голодомор-Геноцид в Україні 1932-1933 рр. у Музеї Голокосту в Нейпелс, штат Флорида, США. Було запрошено др. Тімоті Снайдера виголосити доповідь на тему «Засекречений Геноцид Сталіна». Др. Снайдер, професор історії в Ейлському Університеті, має за собою наукові книжки на тему історії центральної і східної Європи, як рівнож про період Сталінського режиму.

Голова 136-го відділу СУА Наталя Сантарсієро та членка відділу Галина Траверза постаралися, щоб було якнайбільше

розголосу у місцевій пресі і по радіо про цю імпрезу. А мисткиня Люба Драгош виготовила картину-афішу, як візитівку імпрези.

Розгос був великий, і на доповідь і відкриття прибуло багато зацікавленої американської публіки. Цей великий успіх заохочує постаратися, щоб цю виставку було показано для ширшої публіки в інших містах.

Програмка на виставку та доповідь подала докладну інформацію про др.Т.Снайдера та його публікації і короткий опис Голодомору-33. Також подано меценатів та спонсорів виставки зі щирою подякою за підтримку. Великий успіх завдячується союзникам 136 Відділу (Норт Порт, голова Леся Попель), 56 Відділу (Норт Порт, голова Леся Попель), 17 Відділу (Майамі, голова Оля Сперкач) та Наталі Павленко (Головна Управа СУА).

Провідниця Голокост-Музею, Г.Траверса, др. Снайдер, Н. Сантарсієро, Н. Павленко

Віра БОДНАРУК,
професор, 56 від. СУА
Флорида, США

Фото Христини Чайковської

Т. Снайдер виголошує доповідь

«Калинове гроно» з Татарстану

Найбільш точно глибинні сподівання і думи кожного народу відображає пісня. Так і українці по всіх кутках світу, збираючись, співають.

Серед українських організацій Росії існує добра традиція приїжджати одне до одного на спільні заходи і свята.

З 2005 року Нижнекамське українське товариство «Вербиченька» проводить свята української музики і пісні «Калинове гроно» в різних містах Татарстану. 21 вересня такий фестиваль був проведений у Казанському Будинку дружби народів. Присвячений він був Марії Заньковецькій, артистці і співачці, яка була неймовірно популярною в Російській імперії; Оксані Петрусенко, яка на початку ХХ сторіччя починала свою кар'єру в Казанській опері і підкорила співом весь Радянський Союз; Соломії Крушельницькій, яка прославилася українською пісню в усьому світі; а також – засновнику української музичної культури, композитору Миколі Лисенку.

Про цих видатних українців розповідала голова Національно-культурної автономії «Вербиченька» Євген Савенко. Супроводжувався виступ відео-презентацією і творами класиків у виконанні Тетяни Чекеєвої.

Друга частина заходу була концертною. З Нижнекамська приїхав вокальний ансамбль «Вербиченька» під керівництвом Альміри Вафіної. Наступного року колектив виповниться 25 років. «Вербиченька» двічі була лауреатом Всеросійського конкурсу хорових колективів імені Олександра Кошиця, який проходив у Москві, з великим успіхом виступала в Києві, Львові, Чернігові, Уфі, Самарі, багатьох інших містах і селах України та Росії.

На наше запрошення відгукнувся хор української пісні «Криниця» Національно-культурної автономії українців, м. Саранськ, Республіка Мордовія. Делегацію очолила член Ради автономії Олена Примаченко.

Перший виступ «Криниці» відбувся 7 квітня 2006 року. Хор має високе звання народного, нещодавно з успіхом виступав

в Національному культурному центрі України на Арбаті, в Москві. Для Казані хор підготував велику і різноманітну програму.

Наш фестиваль не залишився непоміченим у материковій Україні. Тимчасовий повірений у справах України в Російській Федерації Василь Покотило надіслав вітальну телеграму учасникам заходу. Надійшли вітання від директора Будинку-музею Соломії Крушельницької у Львові Галини Тихобаєвої та директора Меморіального будинку-музею Миколи Лисенка в Києві Роксани Скорупської. Такі вітання не тільки гріють душі і серця, а надають заходам високого патріотичного звучання. Ми – не шматок відірваний, ми – частинка України.

Відкрив фестиваль вокальний ансамбль «Вербиченька». Справжньою окрасою виступу став дует Людмили Семіошиної та її онука Руслана Міргасімова. Людмила Миколаївна – багаторічна староста ансамблю, дванадцять років тому на репетицію привела трирічного Русланчик, з тих пір він у товаристві: учень української недільної школи, учасник усіх заходів, керівник молодіжного крила «Лелеки».

Чудово виступив Саранський хор «Криниця». Чотириголосся проникало в кожне серце. Дуже професійно лунали «Щедрик» та «Черчик» в обробці Леонтовича, українські народні та авторські пісні, пісні про війну.

Завершилося свято незвично: «Криниця» і «Вербиченька» одним великим колом заспівали «Зелене жито». Зведений хор звучав колосально! Разом з нами спі-

Довідково. Тімоті Девід Снайдер (англ. Timothy David Snyder; нар. 18. 09. 1969, Огайо) — американський історик та письменник. Фахівець з історії Східної Європи та, зокрема, історії України, Польщі, Росії. Займається переважно історією ХХ століття. Володіє українською мовою, вивчив за один рік.

У монографії «Криваві землі: Європа між Гітлером та Сталіним» Снайдер обгрунтував тезу про те, що нацистський та радянський режими знищили близько 14 млн мешканців на території України, Польщі, Білорусі, країн Балтії та в західних областях Росії.

Навчався в Браунському університеті (1987—1991) та Оксфордському університеті (1991—1995). Докторське звання одержав у 1997 році в Оксфордському університеті. Працював у Національному центрі наукових досліджень (CNRS, Франція, в 1994—1995 роках), а також у Віденському інституті наук про людину.

Професор Ельського університету. Його праці опубліковані англійською, польською, німецькою, російською, українською, чеською, французькою, словацькою, білоруською та іспанською мовами.

Книги, видані українською мовою:

«Українська історія, російська політика, європейське майбутнє». Київ, 2014.

«Чорна земля. Голокост як історія і застереження». Київ, 2017.

«Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь». Київ, 2012.

«Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним». Київ, 2011 і 2018.

«Червоний князь». Київ, 2011.

вав увесь зал. Українська пісня лунала в усій своїй величі.

Далі був ще один важливий момент. Нижнекамська «Вербиченька» урочисто передала гілку калини з рясними гронами ягід і естафету проведення свят із такою ж назвою Олені Примаченко і хормейстеру Кирилові Шамшурину. Саранська «Криниця» в прекрасній творчій формі, є впевненість, що на мордовській землі українська калина прийметься, розквітне новим цвітом і пустить численні пагони. Вербичанам гості привезли пам'ятні книги.

Наступного дня делегації із Саранська і Нижнекамська відвідали Казанський кремль, побували в Благовіщенському соборі і мечеті Кул Шаріф, ознайомилися з «Казанню українською»: два дні тут був, повертаючись на пароплаві із запланованого, Тарас Шевченко, він шукав в університеті своїх соратників по Кирило-Мефодіївському братству. З ініціативи «Вербиченьки» в культурному центрі Казані встановлено три меморіальні дошки — татарською, українською та російською мовами: співацькі Оксана Петрусенко, художникові-футуристу Давидові Бурлюку, академіку Михайлові Грушевському.

Фестиваль пройшов вдало! Українська пісня в Росії залишається популярною й цікавою.

Людмила НАЙДЕНКО,
заступник голови українського товариства «Вербиченька»
«Час і події» 02. 10. 2019

Ювілей Острозької академії

США, Флорида, Вірі та Богданові Боднарукам

Вельмишановне панство Віро та Богдане! Прийміть найщиріші вітання від студентів та викладачів Національного університету «Острозька академія!» Упевнені, що Ви, шановне панство Віро та Богдане, знаєте, що цього року Національний університет «Острозька академія» відзначає 25 річницю з дня відродження. За ці роки наш викладацький колектив поповнювався та зростав інтелектуально, і ми ніколи не зупинялися на досягнутому, підкорювали нові вершини, постійно йшли вперед. Впевнені, що Острозька академія отримала Боже благословення, оскільки вона абсолютно відрізняється від інших університетів, тому що студенти Острозької академії мають особливе покликання – служити Україні та стати її провідниками.

Ми щиро і сердечно дякуємо за Вашу безкорисливу підтримку перлини української освіти – Острозької академії! Дякуємо Вашій родині та Товариству Української Мови (Чикаго) за обслуговування навчальних аудиторій у новому навчальному корпусі академії! Дякуємо за фінансову підтримку семестрового навчання студентів Острозької академії у Коледжі Назарет вже протягом 4-х років (Дмитро Байда, Катерина Басюк, Анна Гриньків, Дарина Ішук яка буде навчатися у Коледжі Назарет з січня 2020 року), персональні стипендії ім. родини Боднаруків та ТУМ. Дуже дякуємо Вам за усі добрі справи на користь розвитку українського вищого шкільництва та Української Держави!

При нагоді запрошуємо Вас, панство Віро та Богдане, та членів Вашої родини відвідати Острозьку академію 30 жовтня і взяти участь в урочистих заходах з відзначення 25-ї річниці відродження із участю представників влади, органів місцевого самоврядування, меценатів відродженої академії. Адже Ви з Острозькою академією усі ці 25 років і увесь цей час нам безкорисливо допомагаєте і підтримуєте.

Користуючись нагодою, дозвольте побажати Вам, вельмишановне панство Віро та Богдане, та усім членам Вашої родини міцного здоров'я, успіхів в усіх справах і починаннях та Божого благословення!

З правдивою пошаною,
проф. Ігор Пасічник, Ректор Національного університету «Острозька академія», Герой України.
23. 10. 2019.

Нагорода Ірині Ващук

Голова Суспільної служби України Світового конгресу українців (центральної у Торонто, Канада) Ірина Ващук нагороджена Благословенною грамотою Православної церкви України. Нещодавно в Києві високу нагороду їй вручив предстоятель ПЦУ Митрополит Київський Епіфаній.

Ось що написала з цього приводу до нашої газети, читачкою якої вона є вже не один рік, пані Ірина: «Щаслива і вдячна Богу за отримання почесної нагороди з рук глави ПЦУ блаженішого Епіфанія.

Поділяю свою радість з вами. Це був особливий день для мене. Ірина Ващук.»

Конференція українських музейників, бібліотекарів та працівників архівів США і Канади

Об'єднані в Консорціум української спадщини Північної Америки, бібліотекарі, музейники, архівісти США та Канади 17-19 жовтня зустрілися в Бостоні (США), щоб поділитися успіхами, обдумати плани співпраці на майбутнє.

Конференцію приймав Український науковий інститут Гарвардського університету – дослідницький інститут, який займається українськими студіями: історією, мовою, літературою.

Зустрічатися раз на два роки у різних містах США, де діють українські музеї та бібліотеки, стало доброю традицією, започаткованою 14 років тому музеєм-архівом у Клівленді.

Кураторка Українського національного музею Марія Климчак від усіх учасників заходу подякувала науковій співробітниці Гарварду й організаторці цього річної конференції Ользі Алексіч, професорові Любомури Гаїді та всій команді Українського наукового інституту Гарвардського університету.

Слова вдячності було висловлено Любові Волинець – головній кураторці Українського музею та бібліотеки у Стемфорді, завідувачці колекції народного мистецтва Українського Музею в Нью-Йорку, авторці видань та статей з етнографії, історії України, українського образотворчого та ужиткового мистецтва, активній діячці культури української діаспори в США.

За традицією, конференція завершилася молитвою в українській церкві.

Консорціум української спадщини Північної Америки (Ukrainian Heritage Consortium of North America) – це коаліція українських музеїв, архівів та бібліотек у Північній Америці, метою якої є обмін досвідом та знаннями для сприяння спільній меті: зберегти та робити доступними експонати, документи історії й матеріальної культури України та українців в Америці.

Бліц-інформ

Українські заробітчани
їдуть у Польщу,
а польські — далі на Захід

Громадяни Польщі, які виїхали на заробітки на Захід, заробляють майже удвічі більше, ніж у себе на батьківщині.

За даними видання, за минулий рік поляки заробили у Німеччині 34 млрд злотих (понад 200 млрд грн), а у Великій Британії - 24 млрд злотих (понад 150 млрд грн). Середня зарплата поляка за межами батьківщини склала близько 8,6 тис. злотих (52 тис. грн), у той час, як у Польщі цей показник дорівнює 4,8 тис. злотих (30 тис. грн).

Як і у випадку з українськими трудовими мігрантами, поляки також не задоволені рівнем зарплат у своїй країні і шукають заможніші краї. І на високі зарплати у країнах Євросоюзу можуть розраховувати не тільки висококласні фахівці, але навіть сезонні робітники, чого не скаже про українських заробітчан у Польщі.

У 2018 році щодо заробітків поляків на першому місці була Австрія з середньою зарплатою 10 тис. злотих, далі — Велика Британія — 9,6 тис., Ірландія з 8,8 тис. Найменші заробітки чекали поляків у Бельгії і Нідерландах — 5,3 тис. — 6 тис. злотих на місяць.

Водночас, українці, що працюють сьогодні у Польщі, можуть розраховувати на зарплату вдвічі, а то і втричі меншу, ніж поляки. Хоч і це, звичайно, вище українських зарплат. 76% українців, які працюють у Польщі, отримують щомісяця понад 2,5 тис. злотих (майже 19 тис. грн).

Українська письменниця
вперше отримала
літературну премію
Євросоюзу

Українська письменниця 39-річна Гаська Шиян отримала Літературну премію Європейського Союзу. Це перша українська лауреатка в історії цієї нагороди.

Шиян відзначили за роман «За спиною», що вийшов друком цього горіч. Він розповідає про життя 27-річної Марти, яка трималась подалі від політичних новин, та одного дня її коханий взяв повістку до армії. Роман про переоцінку цінностей, намагання втечі і складні рішення під час війни отримав дуже високі відгуки критиків. Осць один з них.

«Роман «За спиною» — про сучасну Україну, але не лише про неї. Він — про наш псевдобезпечний сучасний світ, який є всуціль крихким, починаючи від сім'ї, і закінчуючи суспільствами, державами, глобальними інституціями».

Усього відібрали лауреатів із 14 країн. Переможці отримують п'ять тисяч євро та підтримку, спрямовану на переклад та промоцію свого твору.

Гаська (Галина) Шиян — українська перекладачка, письменниця зі Львова. Зараз живе у Києві. Дебютний роман Гаськи вийшов 2014 року — «Hunt, doctor, Hunt!» Основну частину книги авторка написала за допомогою мобільного телефону, коли була тимчасово прикута до ліжка.

У Луврі відкрили грандіозну виставку Леонардо да Вінчі

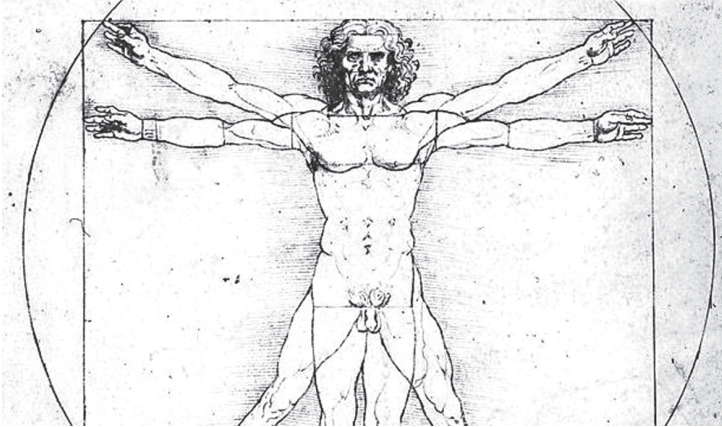
Виставка до 500-річчя від дня смерті Леонардо да Вінчі відкрилася в паризькому Луврі, найвідомішому музеї світу, 24 жовтня.

Кураторам виставки вдалося зібрати понад 160 робіт Леонардо да Вінчі, деякі передали Лувру на час проведення виставки королева Великої Британії Єлизавета II, Білл Гейтс і його дружина Мелінда.

Виставка триватиме чотири місяці. Тут представлені записи да Вінчі, його ескізи, а також результати досліджень його картин, зокрема в інфрачервоному випромінюванні.

Один з найвідоміших малюнків Леонардо да Вінчі — «Вітрувіанська людина» (на фото) теж представлений на виставці, однак лише впродовж двох місяців. Малюнок привезли з Галереї Академії у Венеції.

В Італії асоціація Italia Nostra намагалася домогтися заборони на вивезення відомого малюнка, наполягаючи, що ця робота художника повинна постійно перебувати в спеціальних умовах, а транспортування та освітлення на виставці можуть завдати їй непоправної шкоди.

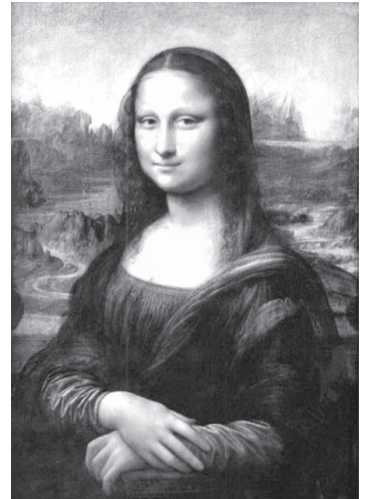
«Мона Ліза», найвідоміша робота Леонардо да Вінчі, представлена на виставці за допомогою технологій віртуальної реальності. Сама картина залишиться в постійній експозиції Лувру, за куленепробивним склом. Таке рішення ухвалили через те, що пропускну здатність залів виставки в кілька разів нижча, ніж залу постійної експозиції.

На виставці представлені ро-

боти інших художників Ренесансу, щоб показати роботи Леонардо в контексті епохи.

Леонардо народився у місті Вінчі, в Тоскані, 1452 року. Його інтереси не обмежувалися живописом, він був також скульптором, архітектором, математиком. Кілька років перед своєю смертю в травні 1519 року він провів у Франції — на запрошення короля Франциска I. Ця обставина стала одним з аргументів у недавній суперечці між Італією і Францією.

Виставка, яку Лувр готував протягом багатьох років, опинилася під питанням в кінці минулого року, коли італійська права партія «Ліга Півночі» виступила проти надання Франції кількох робіт худож-

ника, заявивши, що Італія, віддавши роботи, опиниться «на узбіччі великої політичної події».

У листопаді минулого року заступник міністра культури Італії Люсія Боргонзоні заявила: «Леонардо був італійцем. Він лише помер у Франції. Франція не може отримати все».

Крапку в цій суперечці поставили лише в жовтні, коли суд з адміністративних справ в Італії постановив, що малюнок «Вітрувіанська людина» може бути доставлений на виставку в Лувр. При цьому суд послався на виняткову важливість виставки в Луврі для всього світу.

Шотландія повністю
перейде на чисту енергії
в найближчі три роки

На даний час сонячні, вітрові та гідроелектростанції на три чверті задовольняють потреби Шотландії в електроенергії. До 2022 року регіон повинен повністю перейти на відновлювані джерела енергії.

Сприятливі умови для їх розвитку стали результатом продуманої політики шотландського уряду. Завдяки новим сонячним та вітровим станціям, за останні кілька років чиста енергія стала найдешевшою.

На початку цього року місцева влада оголосила про введення надзвичайної кліматичної ситуації та поставила за мету повністю відмовитися від викидів в атмосферу до 2045 року. У сфері електропостачання ця мета буде досягнута в найближчі три роки. Тепер експерти закликають керівництво регіону перемикнути зусилля на декарбонізацію теплопостачання та транспорту.

Нині в секторі відновлюваних джерел енергії працює близько 17 000 шотландців, а тисячі інших зайняті на будівництві нових таких об'єктів.

У Шотландії будують вже не тільки вітряки та сонячні ферми, а й приливні електростанції. Заплановано будівництво найбільшої у світі приливної електростанції потужністю 2 МВт.

Студентка з Перу першою
в історії захистила дисертацію
мовою інків

Докторантка з Перу написала і захистила дисертацію мовою кечуа - мовою інків, якою досі говорять мільйони людей в Андах. Роксана Кіспе Коллантес отримала вищі оцінки від університету Ліми в Сан-Маркосі за її дослідження перуанської і латиноамериканської літератури, а саме — поезії, написаної на кечуа.

Вперше за 468-річну історію університету студентка написала і захистила дисертацію, а також відповідала на питання екзаменаторів виключно рідною мовою, хоча це найпоширеніша мова корінних народів у Південній Америці. Її щодня використовують близько 8 мільйонів осіб, половина з яких проживає в Перу. В цілому нею говорять 14 мільйонів осіб у всьому світі.

«Це був довгий шлях, але він того вартий. Я завжди хотіла вчитися моєю рідною мовою», сказала Коллантес.

Її семирічне дослідження зосереджено на вивченні поезії кечуа авторства Андре Аленкастра Гутьєрреса (1909-1984 рр.), поміщика з Куско, який писав під псевдонімом Кіліккі Варакийак. Вона проаналізувала його роботи, вплив на його поезію андських традицій і католицизму.

Весільні рекорди

Найдовша весільна фата

Вона була у Сандри Мечлеб, яка виходила заміж за Абі Яніса 18 жовтня 2009 в Лівані. Довжина фати становила 3358 м.

Найбільший весільний
букет нареченої

Найбільший весільний букет сягав у довжину 60 м і був зроблений із 1500 квітів. Це незвичайне весільне пари з Індії відбулося 6 вересня 2003 року в місті Міссіссога, Онтаріо, Канада. Букет нареченої важив 92 кг, і в ньому можна було знайти 500 троянд, 400 гвоздик, 60 лілій, 200 маргариток і 340 гіпсофіл. Крім квітів, тут були стебла юки, гілки кедрів та листя винограду.

Найбільший весільний торт

Він важив 6,8 тонни і був виготовлений кухарями готелю з міста Анкасвіллі, Коннектикут, США. Торт був замовлений для весільного банкету, який відбувся 8 лютого 2004 року. Для його приготування знадобилося 4540 кг бісквітів 2180 кг крему і глазури. Кожен рівень торта розташовувався на залізній полиці.

Найстаріша пара

Незвичайне одруження відбулося в 2011 році. Роз Поллард (90 років) і Форрест Лунсвей (100 років) вирішили одружитися. Вони познайомилися в 1983 році на танцях і всі ці роки спілкувалися, незважаючи на те, що жили за 60 км один від одного. У 2001 році Лунсвей зробив дамі пропозицію, на що отримав відповідь: «Я вийду за тебе, коли тобі виповниться 100 років!» Роз довелося дотриматися обіцянки. Весілля відбулося в сотий день народження нареченого. Він зізнався, що ніколи не вів особливо здоровий спосіб життя.

Найстаріша подружка нареченої

Подружка нареченої на весіллі — це зазвичай ровесниця нареченої. Однак на весіллі Кіри Харвуд і Джеймса Лукаса подружці нареченої було 105 років і 171 день. Едіт Гуллірфорд виявилася найстарішою подружкою нареченої і потрапила до книги рекордів Гіннеса. Це весілля відбулося 31 березня 2007 року в місті Чатем, Великобританія.

Цікаве про мови планети

За даними Французької Академії наук, сучасне людство говорить майже на 3 000 мовах. Якщо ж порахувати діалекти за окремими мовами, то їх кількість досягне 5 000.

У кожній мові свої особливості. Наприклад, табасаранська мова має 48 відмінків. Якщо в українській мові три особи — я, ти, він — то в кабардинській 28 таких варіантів. В убихській мові 80 приголосних звуків і всього один голосний, а у мові седанг найбільше голосних — 55.

Варіант «мандарин» китайської мови — найбільш використовуваний мова у світі, нею спілкуються понад 885 мільйонів чоловік. Іспанська займає друге місце — 332 мільйони, майже стільки — англійська, 322 мільйони.

Найсексуальнішою мовою вчені визнали італійську, на другому місці іспанська. В числі таких і грецька.

У переважній більшості мов світу слово, що означає «мама», починається з літери М.

«Ермітаж» у перекладі з французької означає «місце усамітнення».

«Симпозіум» у перекладі з латини означає «спільна п'ятка».

У китайській мові ієрогліф, що означає «трудність, неприємність», зображається, як дві жінки під одним дахом.

У 19 столітті в російських перекладах роман Вальтера Скотта «Айвенго» називали «Івангос».

Володимир Даль пропонував замінити іноземне слово «атмосфера» на російське «колеземіца» або «міроколіца».

В Америці прийнято при зустрічі запитувати «Як справи?», за стандартною відповіддю «Добре» або «Нормально». А в Малайзії прийнято запитувати «Куди ти йдеш?» На це не так запитання, як вітання, зазвичай відповідають «Просто погуляти.»

У ескімоській мові понад 20 синонімів слова «сніг».

Історія: цікаві й маловідомі факти

Переяслав: древньому княжому місту повернуто його історичну назву

Верховна Рада України 30 жовтня ухвалила постанову, якою перейменувала місто Переяслав-Хмельницький Київської області у Переяслав. Древньому княжому місту Київської Русі повернуто його історичну назву. З ініціативою про це виступила міська рада.

Більш як тисячолітню назву міста було змінено 12 жовтня 1943 року указом президентії Верховної Ради СРСР на Переяслав-Хмельницький. Цим прагнули підкреслити, що саме тут відбулася в січні 1654 року так звана Переяславська рада, де верхівка новоствореної козацької держави на чолі з Богданом Хмельницьким «протягла» угоду про «возз'єднання» з Росією. Притому, велика частина козацтва не сприйняла цю «угоду». Це задумувалося, як лише політично-військовий союз, за яким Україна просто погоджувалася на протекторат Московського царства при повному збереженні своєї державності. Протекторат — річ цілком звична для пізнього Середньовіччя. Але Московія, посилюючись на цю угоду, яка навіть не була оформлена письмово і юридично, на кілька наступних століть фактично перетворила Україну на свою колонію.

Нині Переяслав є містом обласного значення. Тут 27 тисяч мешканців. Через Переяслав течуть річки Трубіж, Альта, на берегах яких відбулося чимало історичних подій, в тому числі відомі битви.

Одне з найдавніших міст Русі вперше згадується у 907 році, у договорі князя Київського Олега з Візантією, де Переяслав іде одразу після Києва і Чернігова. До речі, це водночас і перша писемна згадка про Чернігів.

Князь Володимир Великий заклавав тут фортецю для захисту південних меж Русі від кочовиків, а 992 року збудував княжий дитинець. Залишки городища X-XIII ст. ст. збереглися в районі злиття річок Альта і Трубіж. На дитинці жили представники влади — як князівської, так і релігійної.

У цей час місто мало назву Переяславль Руський — на відміну від Переяславля Залеського у Володимиро-Суздальському князівстві (тепер Ярославська область Росії), заснованого вихідцями з Переяславля Руського (там навіть є річка Трубіж).

Великі київські князі розбудовували місто, зміцнювали його укріплення, оскільки Переяслав не раз ставав ареною жорстоких битв як з кочовиками, так і під час князівських міжусобиць. Починаючи з другої половини XI ст., Переяслав став столицею удільного Переяславського князівства, що займало велику територію між Дніпром і Волгою. І цей найбільший до Києва княжий стіл був дуже престижним, великі князі Київські садили тут на княжіння своїх синів, часто — наступників престолу. В Переяславі князюва-

ли Володимир Мономах, Юрій Долгорукий.

Місто було відоме і як великий духовний та культурний центр давньої Русі, з монастирів і церков якого поширювалася освіта, в ньому створювалися літописи і перепишувалися церковні книжки. У XI-XII ст. в місті вже було багато кам'яних мурованих споруд. У межах колишньої фортеці виявлено залишки дев'яти великих будівель, сім з яких були на дитинці. Головна споруда - п'ятинальний Михайлівський собор (1098 р.), який мало чим поступався перед Софією Київською. Храм був кафедрою переяславських єпископів і також частиною палацового комплексу, де стояли різкіші палати. Посад та частину території перед укріпленнями, так зване передмістя, заселяли ремісники, дружинники, торговці. На посаді розташовувалися також монастирі, яких було кілька, та двори знаті.

1239 р. Переяслав був зайнятий монголами. Проте і у XIV ст. згадуються Переяславські князі.

У складі Речі Посполитої, початки козацьчини. Згадки про Переяслав можна знайти в листуванні османського султана Сулеймана II Пишного і короля польського Сигізмунда I Старого. У XVI столітті місту надано Магдебурзьке право.

Вознесенський монастир

У складі держави Богдана Хмельницького. Після створення Богданом Хмельницьким у повсталій проти поляків Україні полкового устрою, влітку 1648 року Переяслав став центром однойменного полку (втім, Переяславський козацький полк існував і раніше). Переяславський полк був одним з найбільших в Україні (1649 року налічував 18 сотень).

Після козацтва. Після ліквідації на Лівобережній Україні полкового устрою, 1782 року Переяслав став повітовим містом Київського намісництва, а від початку XIX століття повітовим містом Полтавської губернії.

Наприкінці XIX ст. у місті діяли 14 церков, 1 монастир, духовне училище, міське училище, жіноча прогімназія, громадська бібліотека, дві книгарні, церковно-парафіяльна школа.

Переяслав — місто-музей. Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» включає в себе 25 музеїв. Ось деякі з них: народної архітектури та побуту; Г. С. Сковороди; трипільської культури; лікарських рослин; Шолом-Алейхема; «Заповіту» Шевченка; археологічний; кобзарства; народного одягу; української православної церкви; історії бджільництва; українського рушника; історії народних обрядів і традицій.

У Переяславі народилися: Євпраксія — донька князя Всеволода Ярославича, дружина імператора Священної Римської імперії Генріха IV; Яким Сомко — наказний гетьман Лівобережної України (1660—1663), Павло Тетеря — гетьман Правобережної України (1663—1665), Шолом-Алейхем — класик єврейської літератури; Володимир Заболотний — архітектор, засновник і президент Академії архітектури України.

У місті жили і працювали: Володимир Мономах — великий князь київський (1113—1125), Єфрем Переяславський — митрополит Київський (1091—1097), гетьман Богдан Хмельницький, Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Осип Бодянский — філолог, історик, фольклорист, перекладач, письменник; Іван Коваленко — поет-дисидент, політ'язень.

Олександр Македонський, буддизм і Тадж-Махал: це ми не знали про Узбекистан

Тут проходив знаменитий Шовковий шлях, що з'єднує Китай з Європою. Тут сталося зіткнення з Олександром Македонським. Тут сповідували буддизм і жили предки будівельника Тадж-Махала. Як мало ми знаємо про Узбекистан!

Опір Олександрі Македонському

На околиці Самарканду знаходиться місце, куди зазвичай не доїжджають туристи, — Афросіаб. Це залишки стародавньої столиці царства Согдіана. У музеї поруч виставлені предмети, які знайшли на розкопках, — ножі, посуд, монети і унікальні фрески VII-VIII століть.

Согдіана відома зятим опором, який її жителі давали військам Олександра Македонського з 329 по 327 рік до н. е. Користуючись перевагою гірського ландшафту, міс-

цеві жителі розгорнули справжню партизанську війну з македонцями. Щоб примиритися із непокірними мешканцями, Олександр довелось одружитися з донькою місцевого правителя Роксаною.

Залишки буддійського царства

Перш ніж прийняти іслам, багато узбеків були буддистами. Південний Узбекистан був частиною Кушанської імперії — одної з найбільших тодішніх держав, яка існувала з I століття. Царство займало територію нинішньої Індії, Пакистану і Китаю. Головною релігією імперії був буддизм.

А подивитися

буддійські пам'ятники в Узбекистані можна навколо міста Термез, недалеко від кордону з Афганістаном. Зокрема, тут знаходиться храмовий комплекс Фаязтепа (I-III століття) з буддійської ступою і залишками величезних статуй Будди і його учнів.

Багато знахідок з цього храму, в тому числі буддійські статуї, вистав-

лені в Музеї історії Узбекистану в Ташкенті.

Залишки ще одного буддійського храму — Кара-Тепе — знаходяться практично на кордоні з Афганістаном, тому для відвідування комплексу треба отримати спеціальний дозвіл.

Від Самарканду до Тадж-Махалу

Всі чули про легендарного завойовника Тамерлана. У XIV столітті завдяки йому Самарканд був столицею величезної держави, куди входила Персія, Пакистан, Сирія, Ірак, частина Індії, Туреччини і вся Середня Азія. Історики вважають, що межа його царства доходила навіть до священного індійського міста Варанасі.

Легендарний завойов-

ник навіть перед смертю будував плани підкорення світу, готуючись у похід на Китай. Тамерлан похований в усипальниці Гур-Емір у Самарканді, поруч з учителем і онуком. Крім усипальниці, Самарканд зобов'язаний Тамерлану своєю найзнаменитішою архітектурою — площею Регістан, мечеттю Бібі-Ханім та іншим пам'яткам.

А до чого тут Тадж-Махал? Бо нащадок Тамерлана Бабур завойовував майже всю Індію, заснувавши там імперію Великих Моголів. Ту саму, представники якої побудували більшість знаменитих місць в Індії — Тадж-Махал, Червону фортецю, мечеть Джамму Масджид і багато іншого. А шах Джохан, який побудував Тадж-Махал, був правнуком Бабура.

Світлана ТУЧИНЬСКА

«Вокруг света», 10. 01. 2018

У Білорусі знайшли печатку імовірно Володимира Мономаха

У місті Гродно під час розкопок археолог Іван Спирін знайшов підвісну печатку, попередньо датовану XI століттям. Такі свинцеві печатки затискалися на шнурах, прикріплених до документів, наприклад листів.

Зі знахідкою працюватимуть фахівці, але вже можна припустити, що вона належала київському князю Володимирі Мономаху, батькові Гродненської княгині Агафії.

На одній стороні печатки — зображення Василя Кесарійського, небесного покровителя Мономаха, який також мав ім'я Василь, а з іншого напис давньоруською мовою з проханням про божу допомогу. Такі печатки відносяться до пізнього періоду влади Володимира Мономаха — після 1113 року.

Таємний тунель ацтеків

У Мексиці в місті Екатепек-де-Морелос знайшли тунель ацтеків, прикрашений різьбленням і розписами. Тунель був побудований за часів імператора Монтесуми I і пов'язаний з богом води і родючості Тлаолоком, запевняють археологи.

Стіна була прикрашена к наскальними малюнками і статуями, на думку археологів, вони вважаються «величезною археологічною цінністю в місті Екатепек-де-Морелос в центральному штаті Мексики».

Поблизу стіни знайшли 11 різьблених зображень. Серед інших знахідок — артефакти зі скла, порцеляни, майоліки, залишки статуй.

А найбільше зацікавили археологів зображення, пов'язані з ацтекським богом води і родючості Тлаолоком. Цей древній бог зазвичай зображується зі здивованими очима й іклами, часто в поєднанні з блискавкою, кукурудзою й водою. Хоча Тлаолок, як вважають, дарувальник життя, ацтеки боялися цього бога, бо вони вірили, що він посилав град і блискавки і мав здатність отруювати джерела води.

Тунель із загадковими барельєфами був частиною побудованої при ацтеках дамби, пізніше його включили в дренажну систему, яку побудували іспанці в XVII столітті.

В Ізраїлі відшукали підземний тунель тамплієрів

Місто Акко на узбережжі Середземного моря було завойоване хрестоносцями в XII столітті і стало їх столицею в Палестині. Незабаром у місті виникли квартали численних лицарських орденів, одним з яких був Орден бідних лицарів Христа, відомий нам як тамплієри.

Офіційно члени ордена захищали паломників, які прибули в Святу землю для поклоніння християнським святиням. При цьому, незважаючи на назву, багатство тамплієрів стало загальновідомим — тамплієрам належали великі землі як в Палестині, так і в Європі, покровителем ордену був Папа римський.

Найважливішою локацією середньовічного Акко був порт, територію якого американський археолог Альберт Лін недавно досліджував за допомогою технології LIDAR, що дозволяє сканувати приховані віддалено об'єкти, створюючи їх тривимірні моделі. Так були виявлені залишки фортеці, ймовірно, закладеної тамплієрами після Третього хрестового походу. На даний момент руїни будівлі приховані під автостоянкою.

За словами археологів, фортеця була неприступним форпостом для ворога, який намагався атакувати місто з моря. Там, де колись були стіни і

сторожові вежі, сьогодні невелика затока.

Сканування допомогло також виявити мережу підземних тунелів, які вели до укріпленої вежі. Вчені припускають, що тут тамплієри могли ховати скарби під час облоги фортеці.

В кінці XIII століття мамлюки все-таки взяли Акко, вирізали більшу частину християнського і єврейського населення міста і зруйнували ряд церков і монастирів. Проте на тлі інших міст хрестоносців, середньовічний Акко зберігся досить добре.

Що стосується Ордена тамплієрів, то його членів почав активно переслідувати французький король Філіп IV Красивий, а папська булла від 22 березня 1312 року фактично означала розпуск Ордену бідних лицарів Христа.

Власність тамплієрів була передана мальтійським лицарям і представникам інших орденів. А з огляду на те, що тамплієри були найбільшими кредиторами Європи, не виключено, що багато цінностей, що належали Ордену, досі зберігаються в їх колишніх фортецях або підземних схронах. Археологи не виключають такої можливості і планують організувати в Акко більш масштабні розкопки.

Максим СУХАНОВ
Lenta.UA

У Росії діти «ворогів народу» досі не можуть повернутися до Москви

Чи зможуть отримати компенсацію діти репресованих? У Росії Конституційний суд має намір розглянути справу, яка може прокласти шлях до повернення власності для трьох жінок, народжених у примусовому вигнанні. Їхні батьки були репресовані радянським урядом. Нині жертви сталінського терору хочуть отримати компенсацію за московські будинки, конфісковані у їхніх сімей, і таким чином отримати шанс переселитися в місто, яке повинно було бути їхнім домом.

Золотковський, Росія – Все життя **Єлизавету Михайлову** вчили мовчати. Народжена на засланнях у родині «ворогів народу», вона була немовлям, коли її батька в 1949 році було повторно заарештовано і відправлено назад до таборів примусових робіт ГУЛАГу. Таборів, що становили кістяк радянської економічної системи за часів Йосифа Сталіна.

Коли вона росла, питання долі батька в родині не обговорювалося. «Мати попереджала мене: «Ні в кого нічого не питай. Якщо скажеш щось не так, то завтра може опинитися на Колімі», – казала вона. І Колима була не метафорою – у цій безлюдній холодній пустелі на Далекому Сході Росії», – розповідає Єлизавета Михайлова.

Семен Михайлов, її батько, живив протягом семи років після його першого арешту в 1937 році у розпал Великого терору Сталіна.

Але Михайлова, яка нині живе у Володимирській області, на півдорозі між селищами Гусь-Железний і Гусь-Хрустальний, вже не мовчить. Разом з двома іншими жінками, батьків яких ув'язнила радянська влада та вислала з Москви за злочини, які вони не вчинили, вона звертається до Конституційного суду Росії з проханням відшкодувати майно, яке її родина втратила, та забезпечити право переселитися до міста, яке вона вважає своїм домом.

Закон є, але повернутися не можна

Цей юридичний бій Михайлова веде вже 28 років. За два місяці до розвалу в грудні 1991 року, коли СРСР доживав свої останні дні, було ухвалено законодавство про реабілітацію жертв політичних репресій, спрямоване на встановлення порядку компенсації сім'ям, що були переслідувані, та сприяння їхньому поверненню до міст, з яких їх вигнали. Але зміни до цього закону від 2005 року зробили таке повернення практично неможливим для таких людей, як Михайлова.

Вона вважає відновлення московського будинку її родини – це більше, ніж питання історичної справедливості. Для жінки, якій зараз 71 рік, і яка живе у напівзруйнованому будинку в селі за 200 кілометрів, це – єдина надія на краще життя, яке вона інакше не може собі дозволити. Свою пенсію, в еквіваленті близько 230 доларів, вона ще мусить ділити з двома дорослими дочками, Ніною та Владиславою. А коли їжі не вистачає, іде до лісу, який також допомагає вижити.

Покарані Сталіним, караються досі

Ситуація двох інших жінок, які були дітьми «ворогів народу», не сильно відрізняється. Матір **Аліси Мейсснер**, Анну заслала до лісової, сільської місцевості у Кіровській області, коли Сталін вирішив, що етнічні німці стали неблагонадійні після вторгнення нацистів до Радянського Союзу в 1941 році. Вона сьогодні живе лише в 70 кілометрах від спеціального поселення, де вона народилася. **Євгенія Шашева**, третя заявниця, проживає за 2 тисячі кілометрів від Москви у віддаленій північній Республіці Комі, на околиці табору ГУЛАГу, куди її батька Бориса Чебоксарова було відправлено після арешту в 1937 році, в пік сталінської боротьби з «ворогами народу».

«У нашому селі нічого не залишилося, воно вмирає», – сказала Мейсснер в телефонному інтерв'ю. «Якщо у мене є хоч часточка надії вийти звідси, я хочу використати цей шанс».

У той час, коли багато росіян воліють нічого не знати про сталінські репресії, а у школах по всій країні викладають вичищену версію радянського минулого, Михайлова, Мейсснер, Шашева та багато інших людей, як вони, є живим свідченням травм тієї історії. Через вісім десятиліть після репресії батьків, вони фактично продовжують жити на засланнях.

«Для більшості росіян ра-

суди, чекаючи, коли вони будуть заслухані, а в остаточному підсумку їх відхилили. Позов, який вони зараз подають до Конституційного суду Росії, найвищого правового органу в таких справах, є їх останнім шансом отримати компенсацію за десятиліття дискримінації».

Навіть це є досягненням. За словами Вайпана, Конституційний суд приймає до розгляду лише 0,5 відсотка з 15 000 скарг, які він отримує в середньому щороку. Ця справа, слухання якої планується розпочати 22 жовтня, лише другий позов щодо жертв репресій радянських часів за всю історію Росії, що дійшов до судового розгляду. У першому випадку, у 1995 році, суд постановив, що діти жертв, реабілітованих державою, мають такий же правовий статус, як і їхні батьки. Це рішення відкрило шлях Михайловій, Мейсснер та Шашевій до відшкодування майна, конфіскованого режимом Сталіна.

Їхня справа стосується статті 13 знакового закону від 1991 року, яка дає право тим, хто втратив своє житло внаслідок репресій, та їхнім дітям повернутися до міст, в яких проживали їхні сім'ї до вигнання. Також закон дозволяє бути внесеними до черги на державне житло. Цим законом держава вперше визнала, що радянська влада вчинила злочини проти власних громадян, і держава запропонувала їм компенсацію. Це призвело до

Єлизавета Михайлова з доньками біля свого будинку у Володимирській області

дьянські репресії – це щось, що сталося дуже давно – пережиток минулого, що не впливає ні на нашу теперішню реальність, ні на наше суспільство, – розповідає 29-річний юрист **Григорій Вайпан**. – Але для цих жінок та багатьох інших, як вони, репресії ніколи не закінчувалися».

Протягом багатьох років Михайлова, Мейсснер та Шашева збирали цілу низку історичних документів для підтвердження своєї справи. Кожна подавала скаргу за скаргою в місцеві

реабілітації близько 4 мільйонів людей і вперше визначило концепцію «політичних репресій».

«Це був великий символічний жест, багато в чому тому, що він розширив часові рамки репресій», – каже **Кетлін Сміт**, професор Джорджтаунського університету, яка багато писала про політику пам'яті в Росії. «Вони вже говорять не лише про 1930-і та 40-і, але визнають, що репресії були частиною Радянського Союзу з першого дня і до останніх політичних в'язнів 1970–80-х

Колаж з литовського часопису, 2014 рік

років», говорить дослідниця.

Але, законодавство було недостатньо чітко прописано на практичному рівні. «Це був більше декларативний закон, – каже Сміт. – У ньому широко описані різні категорії чи типи жертв, але з точки зору положень, які було потрібно практично виконувати, ця частина ніколи не була дороблена».

Поправки, внесені в 2005 році вже за президента Володимира Путіна, якого критики звинувачують в активному применшенні темних епізодів минулого країни, це більше підірвали корисність закону для жертв репресій, які вимагають компенсації. До позивачів поставили жорсткі вимоги, виконати які було практично неможливо для людей, які живуть за межами Москви. Це є ті зміни, які три жінки оскаржують в Конституційному суді.

Для Михайлової, яка 11 років тому переїхала до Володимирської області з Молдови, де вона народилася на засланнях, переїзд до Москви – це мрія. Офіс Вайпана підрахував, що на гроші від продажу її сільського будинку, що руйнується, вона зможе купити лише 5 квадратних метрів нерухомості в Москві, виходячи з офіційних цін. Вартість будинків Мейсснер та Шашевої трохи більша.

За словами **Яна Рачинського** з правозахисної громадської організації «Меморіал», яка надала юридичну підтримку жертвам репресій і сприяла лобюванню закону 1991 року, немає офіційної статистики про те, скільки жертв репресій досі живе у вигнанні в Росії. На підставі запиту на інформацію, який офіс Вайпана направив до московської комісії з реабілітації, станом на 2016 рік 91 сім'я чекала на репатріацію до столиці Росії. Але ця кількість охоплює лише Москву та включає лише тих, кому вдалося потрапити до списку на чергу на отримання житла до того, як процедура була значно посилена в 2005 році.

Вайпан і Рачинський погоджуються, що чисельність по всій Росії, ймовірно, становить кілька тисяч людей. Майже всі зараз є пенсіонерами, а середній термін очікування на державне житло в Москві становить 30 років. Тож навіть ті, хто зможе потрапити до списку, ймовірно, ніколи не побачить квартири, які їм належать.

Незважаючи на обіцянки закону 1991 року, кошти на ком-

пенсацію реабілітованим жертвам репресій були скорочені на користь інших пріоритетів. Рачинський, який заявив, що говорив з різними російськими чиновниками про цю ситуацію, звинувачує уряд в «абсолютно цинічному підході».

«Це – не свідома кампанія проти жертв репресій, – каже він. – Вони просто байдужі до них. Це невелика частина суспільства, яка не має важливого електорального значення і не організовує протести. Тому не потрібно витрачати на них гроші».

У будинку Михайлової я переконався, що протест – це останнє, про що вона думає. Переглядаючи фотографії свого батька на просидженому дивані, вона розмірковує про своє ставлення до радянської влади, яке, очевидно відбиває і ставлення її батька. Вона багато у чому підтримує Путіна, так само, як її батько Семен Михайлов багато у чому підтримував Сталіна до своєї смерті в 1974 році. Ця система зруйнувала життя цієї родини, але вона ж його і підтримувала потім.

«Він ніколи не критикував радянську державу, – сказала вона. – І мати ніколи її не критикувала. Це було їхнє виховання. Вони були дітьми революції».

Вона показує зім'яту фотографію, на якій зображена її сестра **Леніна**, 17-річна дівчина, яка схилилася над батьком, незабаром після його першого повернення з таборів у 1947 році. Леніна, названа на честь більшовицького революційного лідера Володимира Леніна, померла в лютому у віці 89 років, відчайдушно сподіваючись, що вона доживе, щоб повернутися до міста свого народження.

«Моя сестра пережила ці страшні речі, але вона не дожила, щоб побачити свою мрію, – зауважує Михайлова. – І мій батько був би розчарований, якби я не довела цю боротьбу до кінця».

Хвора літня жінка здригається від жаху, коли згадує, в яких умовах жила родина у вигнанні: «Нас дискримінували протягом усього життя. Усі постраждали, розумієте? Моя мати, мій батько, мої сестри. Вони знищили нашу сім'ю. Тепер вони повинні хоча б відшкодувати наше майно».

Більшість сакральних святинь Княжої України-Русі вивезено в Росію

У Львові вийшла книжка «Святині Княжої України» (видавництво «Свічадо»), яка знайомить із українським монументальним малярством, книжковою мініатюрою, іконописом, цінними реліквіями і мощами часів України-Русі (X–XIII століття), які були зруйновані, викрадені і вивезені, переважно, у Росію, де їх перейменовували і переписали історію їхнього походження. Автори книги осмислюють сакральну спадщину Княжої

цею Ніжності. І до 1155 року це одна з основних українських святинь. Донині історія української сакральної пам'ятки в Росії подається, як її власність, і написана своя історія цієї ікони. Хоча ікони Вишгородської Богородиці по всій Україні-Русі, бо знали про її силу і чудодійність.

Вишгородська ікона Божої Матері, нині відома як Володимирська

родську Богородицю. Організовує коаліцію князів проти Києва і жадливо його нищить, це фіксують всі літописи. Частина пам'яток вивозиться на північ. Нищення Боголюбським було жадливе. До нього так ніхто не руйнував, це був принциповий акт північного князя, який був представником пізньої московської держави і вивіз дуже багато пам'яток. З того часу і почалось грабування України», розповідає Андрій Комарницький.

«Найбільше було вивезено у XIII столітті, – зазначає він. Настала черга вивезення останків князя Володимира і Ольги. Золотий пояс варяга Шимона, мощі святих, надзвичайно цінний уламок фрески «Очі невідомого святого» з Десятинної церкви були викрадені у 1940 році з Софійського музею».

Серед ікон, які потрапили у Росію, окрім київських, були з Чернігова, Галича, Переяслава. Давньоукраїнські реліквії зберігались в Успенському соборі Московського Кремля, потім у Третьяковській галереї.

Ситуація з вивезенням і нищенням сакральних пам'яток Княжої доби дозволяє зрозуміти, як українську історію і культуру намагались століттями фальшувати і на українській історії та культурі будували та будують власні вигадані, наголошує Богдан Зятік.

«У книзі ми постаралися охопити всі найцінніші сакральні пам'ятки. У нас під час дослідження виникло ще більше запитань щодо збереження окремих реліквій. Як, для прикладу, «Мономахова Богородиця», де вона зараз? «Поліська Богородиця» – у приватній колекції Ігора Гриніва (колишній народний де-

ржави почалась з Київської Русі, з прийняття християнства у 988 році. Всі українські святині Княжої доби маємо популяризувати, бо російська пропаганда робить своє», – наголошує Богдан Зятік.

Книжка написана українською та англійською мовами, щоб донести інформацію про українські сакральні пам'ятки Княжого періоду до західного читача, щоб і він ознайомився з самобутнім та унікальним іконописом Києва, який вирізняється золотоволосими, світлоносними зображеннями Спаси, ангелів, Богородиці, що у київській богословській традиції була запроваджена ідея отожднення Софії Премудрості з Богоматір'ю.

Дослідники наголошують, що у формуванні в Україні-Русі рідкісних форм християнської сакральної традиції важливу роль відіграло поєднання візантійського Сходу і католицького Заходу та елементів язичництва, яке довший час у Княжій Україні співіснувало з християнством.

«Дуже прикро, що більшість українських святинь, мощей святих, останки князів, мініатюри, рукописи, здебільшого вивезені в Росію. Маємо заявляти про нашу культурну спадщину, бо ми тотально програємо на культурному фронті», зауважує Богдан Зятік.

У книзі показано велику християнську традицію України-Русі, пласт національної культури з XI століття, можна ознайомитись з історією Десятинної церкви, Успенського собору Києво-Печерської лаври, Софійського собору, їхньою архітектурою і оздобленням.

Львівські мистецтвознавці систематизували та інтер-

Інтер'єр Софійського собору, Київ

претували лише частину з того великого пласту української культури Княжої України. Основна мета книжки, кажуть автори, це повернення українцям власної історії. І це маленька перемога на культурному фронті, яка ще й єднає українську церкву на основі спільних цінностей київської цивілізації».

Галина ТЕРЕЩУК
«Радіо Свобода»,
07. 10. 2019,

Звідки цей «гегемонізм»?

Колись, спілкуючись з росіянами (чи то в Москві, Новосибірську, в Якутії, чи на Чукотці), складалося враження, що вони щирі, прості і доброзичливі. Хоч помічав, що злодійкуваті і не дуже люблять напружуватися в роботі. Не хочуть проявляти ініціативу, Чекають на команду згори.

На представників інших народів СРСР дивилися зверхньо. Як же: «они — русские — гегемони». А ось достаток у цих гегемонів був найнижчий. Тому що після роботи на державних підприємствах палець об палець не хоче навіть потерти. Бо запити мізерні: водка, найдешевше вино. Вигнать самогонки немає терпіння – вип'ють бражкою. На закуску — вермішель, килька в томаті і солений огірок.

У своїй бідності звинувачували грузинів, вірмен, азербайджанців, і звичайно ж українців разом з євреями. Адже бачили їх хазяйновитість і кращу облаштованість в умовах Крайньої Півночі і Далекого Сходу. Там усе це кидається в очі.

Трохи бурчали за допомогу Кубі, В'єтнаму, Анголі, Монголії, Афганістану і т.д. Але не сумнівалися в правильності політики КПРС і «советского правительства», адже вони — гегемони.

І на перший погляд, це дивно, що в серпні 1991 року трапилося. Але як на мене, дива не сталося. Росіяни виступили проти демократичних перетворень Горбачова. Їх природа суперечить демократичному устрою. А єдиною альтернативою Горбачову був лише Єльцин, який своєю поставою і тілом нагадував сильного царя-батюшку. Навіть «кликуху» дали йому — *Царь Борис*. А оскільки цей цар виявився «ненастоящим», а звичайним п'янчужкою, то (треба віддати йому належне) сам пішов. Але думаю, що не сам, а за порадою спецслужб. На той час уже дуже змужнів один її представник у званні полковника, який набрав висоту, стрімко піднімаючись кар'єрними сходами. А сприяли йому «демократии», подібні Собчаку. Придивившись пізніше до багатьох «демократів» із числа депутатів горбачовського і єльцинського розливів, можна зробити висновок, що це — «обыкновенные воришки», які швидше за усіх навчилися дерібанити і тирити з Держбюджету за допомогою усіляких схем. У нас також були і є нині такі ж умільці.

У росіян завжди на першому місці «барин» і держава: Ось вони про нас потурбуються, «приедет барин и нас рассудит». Після скасування кріпосного права багато кріпаків розгубилося, як жить без «барина». Це треба думати про себе самому.

От і нині живуть, очікуючи від держави подачок. Не вимагають високих стандартів життя від улюбленої влади, не бачать, що доморощені буржуї розкрадають природні ресурси, у всіх своїх бідах звинувачують не свою, а американську і європейську буржуазію, ну і, звичайно ж, хохла, які їм продалися. Все тісніше згрупповуються навколо свого царя Путіна, як колись навколо Політбюро ЦК і особисто... (ви знаєте кого).

Отже, якщо ми хочемо краще жити, то потрібно вилазити з братніх обіймів росіян, не обманюватися щодо своїх українських царів, розбудовувати справжнє громадянське суспільство і просто жити, творити великі і малі справи — те, на що кожен здатний. Повірте, справи підуть на краще. Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Володимир ЛУЗАН

Про автора. Уродженець села Ковчин Куликівського району. Багатолітній директор Куликівського геологорозвідувального технікуму та голова Куликівського відділення Чернігівського земляцтва в Києві. Постійний читач і автор нашої газети.

Софія Київська – пам'ятка української архітектури і монументального живопису, споруда часів України-Русі (11-е століття). Одна з найголовніших християнських святинь Східної Європи, історичний центр Київської митрополії. Ансамбль Софійського монастиря занесено до спадщини ЮНЕСКО

України, розвіюючи стереотипи і міфи північного сусіда.

Ікона «Корсунське Благовіщення», яку в Росії називали «Устюзьке Благовіщення», є давньоруською іконою, написаною приблизно у 1022

Ікона «Корсунське Благовіщення»

році, за різними даними, в Києві або Корсуні. Сьогодні вона прикрашає не український музей, а московський.

Велика сакральна реліквія російської церкви – Володимирська ікона – насправді є Вишгородською Богороди-

Удільні князі, які намагалися руйнувати Київ, добре розуміли, що прославлені київські реліквії можуть сприяти зміцненню їхньої влади, пишуть автори дослідження «Святині Княжої України».

У радянський час майже всі шановані київські ікони були передані до Третьяковської галереї (Москва), включно з Вишгородською. Із 1999 року цей образ віддали в російську церкву.

Мистецтвознавець Андрій Комарницький і Богдан Зятік у книзі описують десятки сакральних пам'яток домонгольського періоду, Княжої України, які були вивезені з України. Найбільше до цього приклався володимиро-суздальський князь Андрій Боголюбський, який був першим, хто грабував і руйнував Київ, вивозив у Росію українські реліквії.

«Боголюбський зруйнував Київ з усім тим, що споконвіку було святим для всієї Русі», так писав Микола Костомаров. У 1157 році Боголюбський вивозить Вишго-

Лідія Платонівна Дєполович: 150-річчя з дня народження видатного педагога

27 листопада минає 150 років з дня народження видатного українського педагога. Вона народилася в селі Ковчин Куликівського району. В цьому і наступних номерах наша газета широко представить життєвий і педагогічний шлях Л. П. Дєполович.

Ці матеріали надає для газети її постійний читач і автор, уродженець цього ж села, випускник сільської школи імені Л. П. Дєполович **Сергій Спугай**. Він багато років займається дослідженням життя Л. П. Дєполович, вшануванням її пам'яті. Сергій Спугай живе в Києві, працює в галузі інтернет-технологій, але не пориває зв'язків із земляками. Заступник голови Куликівського відділення Чернігівського земляцтва в Києві. Член Куликівської районної організації Національної спілки краєзнавців України, автор книг і численних публікацій про Л. П. Дєполович. Йому слово.

***

Букварі Л. Дєполович для дітей видавали впродовж 30 років (1926-1956) в Україні і протягом 15 років у Канаді (1950-1965). Букварі для дорослих виходили до 1963 р. Загаль-

ний наклад її підручників – більше 20 млн. примірників!

Та незважаючи на мільйонні тиражі цих видань, ім'я авторки букваря на сьогодні практично забулося.

Тож нам, небайдужим землякам Л. Дєполович, випала можливість і велика честь долучитися до збереження пам'яті та найширшої популяризації її імені й педагогічної спадщини.

У сьогоднішній публікації – «класичний» портрет і коротка біографія Л. Дєполович. Бажаючи можуть написати мені приватне повідомлення (на сторінку С. Спугая у Фейсбук – Ред) з вказівкою своєї електронної пошти – я надішлю Вам плакат (pdf) та інші матеріали, які Ви можете роздрукувати й поширити у школах та бібліотеках, ушанувавши таким чином пам'ять нашої славетної землячки напередодні ювілею.

Біографія

Лідії Дєполович

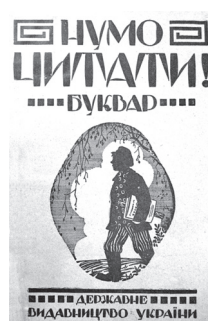
Лідія Платонівна Дєполович народилася 14 (27) листопада 1869 р. в селі Ковчин на Чернігівщині в родині священника і законовчителя місцевої земської школи Платона Григоровича Дєполовича.

Її дитячі роки минули в рідному селі. Після закінчення школи Лідія

в 1885 р. вступила до Чернігівської жіночої гімназії, яку закінчила 1893 р. Педагогічний шлях починала в Количівці (нині село Чернігівського району), де вчителювала протягом 1893 – 1901 рр., а потім до 1908 р. була вчителькою Ковчинської земської школи.

У 1909 р. Л. П. Дєполович переїхала до Чернігова й викладала у школах міста. До 1922 р. працювала вчителем 5-ї Радянської школи, а потім вчителювала у 18-й Українській школі імені М. Коцюбинського.

Влітку 1909 р. Л. П. Дєполович обвінчалася з Прокофієм Чмелем, котрий походив із заможних селян с. Количівки. У 1911 р. у них народився син Євген.

Дєполович зосередила свої педагогічні інтереси на методиці навчання дітей у початковій школі. Вона створила буквар «Нумо читати!», який видавався

у 1926 і 1929 рр. Продовженням букваря стала «Перша читанка» (1928 р.).

З батьком і тіткою

Земляки з Куликівщини і онук Дєполович О. Чміль біля могили педагога

щоденник, у якому розповідала про те, чому не змогла евакуюватися, про хаос у місті влітку-восени 1941 р. й перші дні окупації, трагедію Бабиного Яру, побутове життя киян.

Л. П. Дєполович померла 20 березня 1943 р. на 74-му році життя в окупованому Києві. Авторку букваря поховали на Солом'янському кладовищі.

Увічнення пам'яті

Гідним вшануванням пам'яті Лідії Дєполович стало спорудження надгробка на її могилі на Солом'янському кладовищі Києва.

Довгий час місце поховання авторки букваря вважалося невідомим. Воно було віднайдене онуком Лідії Платонівни, Олександром Чмелем, який нині мешкає в Петербурзі. На могилі зберігся величний металевий хрест і пам'ятна табличка.

Влітку 2017 р. колишні випускники Ковчинської школи, члени Чернігівського земляцтва згуртувалися і зібрали кошти на спорудження надгробка. На могилі встановлено скромну стелу з чорного граніту з портретом Лідії Платонівни і лаконічним написом, що повторює текст таблички: «Лідія Дєполович; 1869 – 1943; Авторка букваря». На горизонтальній поверхні, ніби на письмовому столі, лежить гранітний буквар. Зі зворотного боку стели напис: «Лідії Платонівні від нащадків і вдячних земляків».

З великою вдячністю згадую усіх жертводавців, хто долучився до збору коштів, – Куликівське відділення Чернігівського земляцтва, родина О. Чмеля з Петербурга, земляки з Куликівщини – Ігор Савицький, Наталія Халімон, Володимир Лузан, Катерина Тищенко, Володимир Чуян, Борис Чуян, Валентина Мельник, Ігор Мельник, Володимир Туш, Валентина Царик.

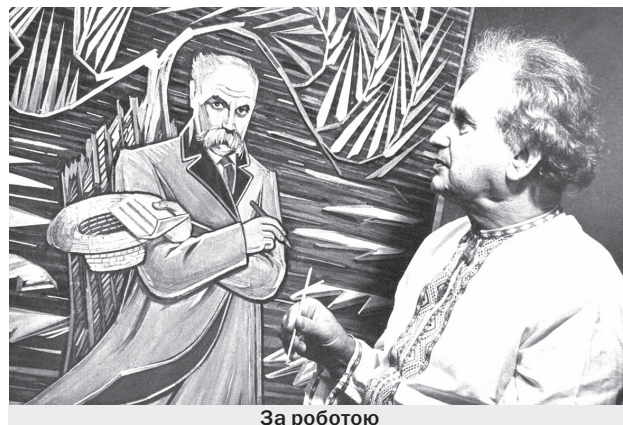
Митець-декоратор, художник Олександр Саєнко

20 серпня 1899-го в Борзні на Чернігівщині народився Олександр Феропонтович Саєнко. В малолітньому віці перехворів скарлатиною, що спричинило втрату слуху та мови. Захопився малюванням, навчався в Петербурзькому імператорському училищі глухонімих, закінчив Київський художній інститут. Учень видатних педагогів Василя Кричевського та Михайла Бойчука.

Працював у галузі монументально-декоративного

мистецтва, в техніці інкрустації соломкою. Мистецька спадщина Олександра Саєнка нараховує понад 500 творів (декоративні панно, килими-гобелени, вибійки, кераміка, малярство, графіка), які оспівують минуле України та її сучасність. Найвідоміші з них – «Дума про хліб», «Козак Мамай», «Святковий день».

«Незважаючи на те, що були в моєму житті тяжкі роки випробувань, я все своє життя вірив, що моє

За роботою

мистецтво зрозуміле й потрібне народові, бо воно нероздільне з прагненнями й життям українського народу, невіддільне від його праці», писав Олександр Феропонтович у своєму щоденнику.

Ініціатор створення музею історії Борзнянського сільсько-господарського технікуму

(1964). Народний художник УРСР (1975). За серії «Дума про Україну» і «Шевченкіана», над якими працював багато років, був представлений на Шевченківську премію. Отримати яку завадила смерть.

Помер 5 березня 1985-го в Києві, похований на Байковому кладовищі.

В 1996-му відкрито Борзнянський художньо-меморіальний музей «Садиба народного художника України Олександра Саєнка».

Сергій ГОРОБЕЦЬ
Український інститут національної пам'яті Чернігів

Археологічні знахідки поблизу села Малий Листвен

Про знахідки з досліджень городища поблизу с. Малий Листвен Ріпкінського р-ну восени 2019 р. інформує кандидат історичних наук Олена Черненко.

«Науковці вважають, що саме в цій місцевості 1024 р. відбулась битва між синами Володимира Великого, Мстиславом та Ярославом. Вона завершилась перемогою Мстислава Чернігівського та утворенням Чернігівського князівства. Наші цьогорічні знахідки – часів розквіту князівства, виявлені під час дослідження залишків житлової споруди кінця XII – початку XIII ст.», зазначає дослідниця.

Розкопки здійснювались експедицією Національного університету «Чернігівський колегіум» на виконання «Обласної цільової програми археологічних досліджень Чернігівської області» на замовлення Чернігівського історичного музею імені В.Тарновського.

Замок

Кришка керамічної посудини

Ключ

Олександр Саєнко з донькою Ніною. 1980 рік.

Олександр Саєнко. «Рева та стогне Дніпр широкий...». 1964 р.

Батурин —
гетьманська столиця

Культурно-освітня організація «Просвіта»

Зусиллями української інтелігенції після Лютневої революції 1917 року поширювалася діяльність національної культурно-освітньої організації «Просвіта», яка найбільш активно діяла серед сільського населення. «Просвіта» організувала бібліотеки, драмгуртки, хоріві колективи, лекторії. Вони налагоджували видавничу справу, розповсюджували українські книги, газети, часописи. Охоче виступали перед масовою аудиторією, на мітингах, святкуваннях ювілеїв, пам'ятних дат, клопоталися про організацію українських шкіл та гімназій.

У грудні 1917 р. було створене Конотопське товариство «Просвіта». Ставилося на меті об'єднати в єдине велике просвітницько-культурне товариство окремих осіб та організацій м. Конотопа й повіту, які поширювали національну освіту.

На початку 1918 року товариство «Просвіта» почало діяти і в Батурині. У Чернігівській земській газеті за 1918 рік згадується, що 27-28 жовтня в приміщенні батуринського земського училища Г. Д. Мохна провів лекцію про історичне значення Батурина. Лекція викликала великий інтерес серед жителів. Були описані історичні постаті, діяльність яких пов'язана з Батурином. Більш детально було розкрито постать гетьмана І. Мазепи, якому Батурин зобов'язаний своєю розквітотом.

Мохна закликав жителів до відродження Батурина і сформулював першочергові завдання: провести залізницю до селища і надати йому статус міста; встановити пам'ятник гетьману Івану Мазепі на Воскресенській площі; територію, де колись знаходилися палаци І. Мазепи та К. Розумовського, визнати національною власністю.

На завершення слухачі лекції виконали гімн «Ще не вмерла України» та «Заповіт» Т. Шевченка, зачитали вірші українських поетів.

У березні 1920 року було обрано Батуринську сільську раду в складі 35 депутатів, яку очолив М. Г. Біліченко. Також почала діяти Батуринська волосна рада під керівництвом І. Г. Мовтяна.

Партійна організація Батурина приділяла увагу й розвитку культури. З доповіді члена бюро Конотопського повіту Г. Абраменка дізнаємося: «Батуринський волісполком в своїм составе хороший, надежный, таковой является партийным. Имеется клуб, где имеется некоторая литература. Есть «Просвита», которая ставит спектакли, но таковая является чисто национального направления».

В новоствореному Батуринському партійному сільбудинку імені Загиблих воїнів діяли гуртки художньої самодіяльності, бібліотека, читали лекції. Кожної неділі товариство «Просвіта» ставило спектаклі для червоноармійців.

У своїй роботі товариство приділяло значну увагу освіті населення, особливо неписьменного. Брало участь у просвітницькій роботі у школах, де систематично читалися лекції. На той час у Батурині діяли три школи: Батуринська двокласна — 414 учнів, Батуринська Воскресенська однокласна — 72 учні, Батуринська Покровська однокласна — 91 учень.

В свою чергу місцеві більшовицькі комітети, спираючись на підконтрольні їм органи влади, висували своїх представників до керівництва «Просвіти». Оголошувалося, що заможне селянство, поміщики й фабриканти не мають права брати участь у роботі «Просвіти». Відкрито ставилося завдання перетворити «Просвіту» на ідеологізоване знаряддя комуністичного виховання.

У липні 1920 р. було вироблено зразковий статут «Просвіти», який визначив комуністичний характер їхньої діяльності. Однак перебудувати діяльність «Просвіти» виявилось неможливим, і тоді більшовики в 1921 році пішли на знищення цих культурно-освітніх організацій.

Отже, представники української інтелігенції в період діяльності товариства «Просвіта» не лише поширювали українську культуру серед населення, а й були осередком національного відродження. Завдяки просвітянам багато українців уперше дізналися про славне минуле свого народу, його боротьбу за національне визволення.

Руслана ОГІЄВСЬКА

Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»

В історії України чимало славетних історичних особистостей, які незаслужено забуті, а їх життя та діяльність свідомо не досліджувались. Це стосується і великого політика, громадського діяча, знаного функціонера місцевого самоврядування, мецената Івана Ілліча Петрункевича (1843 - 1928).

Іван Ілліч народився 10 листопада 1843 року у селі Плиски Борзнянського повіту Чернігівської губернії у родині козацько-старшинського походження відомого прогресивного дворянина Іллі Яковича Петрункевича, яка була невід'ємною частиною української національної аристократії. Шляхетна династія Петрункевичів хоч і не мала великих фінансових та майнових статків, оскільки належала до військового та чиновницького дворянства, все ж володіла мінімальними можливостями для належного виховання своїх нащадків.

Освіту Іван Ілліч здобував у пансіоні при І-й Київській гімназії, Володимирському Київському кадєтському корпусі та Санкт-Петербурзькому університеті.

Процес виховання та навчання І. Петрункевича відбувався в умовах деградації архаїчної, рабовласницької, деспотичної, відсталішої від передових країн Європи Російської імперії, до складу якої на той час входила частина українських земель, зокрема — Чернігівщина. Нищівна поразка російського імперіалізму та кріпацького суспільного ладу у Кримській війні (1853 - 1856) країнам Заходу змусила самодержавство почати широкомасштабні процеси модернізації імперії, у тому числі демократизацію та гуманізацію громадського життя. Саме у процесі здобуття освіти Іван Петрункевич, розуміючи колосальну несправедливість устрою країни, захопився західноєвропейськими філософсько-політичними ідеями свободи, соціальної справедливості, правової держави.

Він прийшов до висновку про необхідність переходу у конструктивну опозицію до авторитарного режиму імперії, тим більше, що курс монархії на початок системних перетворень, зокрема скасування кріпосного права (1861), надавав шанс опонентам царату, яким був і Іван Ілліч, на успіхи у модернізації держави.

У 1866 році, повернувшись після навчання на рідну Борзнянщину, у родинний маєток Петрункевичів у Плисках, Іван Ілліч вирішив відмовитись від перспективних та багатообіцяючих кар'єр державного службовця та кадрового військового і обрати шлях громадсько-політичної діяльності у рідному селі, Борзнянському повіті та Чернігівській губернії. Цьому рішення сприяло і започатковане російською монархією перетворення

Іван Петрункевич — видатний син Борзнянщини

у галузі місцевого самоврядування, зокрема впровадження земської реформи (1864 - 1865), яка створювала виборні представницькі установи — повітові та губернські земські зібрання і управи, які, по суті, стали своєрідними регіональними парламентами та органами виконавчої влади на місцях.

Отримавши посаду канцелярського службовця у Борзнянському повіті, Іван Ілліч залишив усталений поміщицький стиль, пов'язаний з рабською працею кріпаків у дворянських маєтках. Петрункевич відмовився від 1/5 частини викупних платежів колишніх кріпосних родинного маєтку — найбільшою та найдошкульнішою частини зобов'язань селян перед колишніми господарями. Це вельми позитивно вплинуло на стосунки між прогресивним дворянином та вже найманими селянами і дозволило значно полегшити становище останніх.

Слід наголосити, що династія Петрункевичів не належала до економічно успішних представників української аристократії. Зокрема, фамільний маєток родини у Плисках був закладений під заставу у банківську установу під видачу кредиту. Відтак, більшість господарчих завдань виконувались вже не архаїчною працею залежних селян, а прогресивним технічним оснащенням західноєвропейського виробництва.

По суті, мова йшла про перехід до аграрної економіки фермерського типу за американським взірцем. Такий підхід дозволив родині Петрункевичів зберегти династичний маєток у власності, сплатити більшу частину банківських боргів та унеможливити процеси конфіскації активів майна і банкрутства родини.

Влітку 1866 року І. Петрункевич став членом та очолив нелегальний таємний політичний клуб у Борзнянському повіті, який складався з 7 представників демократичної аристократії та прогресивної бюрократії. Програмними засадами клубу стали: запровадження конституційного устрою в Російській імперії; досягнення громадянського і політичного рівноправ'я; знищення соціальних станів та суспільних каст; скасування корпоративних та станових привілей і преференцій; створення широкомасштабної системи місцевого самоврядування — від дрібних провінційних одиниць до парламентського органу; компромісне вирішення катастрофічно болючого «українського питання» у Російській імперії — шляхом надання українським землям глибоких культурно-національних, адміністративно-територіальних та соціально-економічної автономії, на основі місцевого самоврядування.

Фактично, мова йшла про формування ідеологічної основи опозиційної політичної структури на Борзнянщині. Щоб реалізувати на практиці принципи організації, потрібно було мати реальні важелі впливу. Іван Ілліч та усі інші члени клубу прийняли рішення використати дуже сприятливу ситуацію у державі та балотуватись на виборах у регіональний та губернський парламенти — Борзнянське повітове

та Чернігівське губернське земські зібрання від селянського стану, адже демократизм дворянської меншості не був сприйнятий консервативною більшістю аристократії регіону. Влітку 1868 року увесь склад політичного клубу І. Петрункевича був обраний до земських зібрань. Іван Ілліч та його ідеологічні соратники отримали унікальну політичну трибуну, що було небаченою можливістю в умовах Російської імперії.

Під час громадської діяльності у виборних представницьких установах Петрункевич проявив себе як справжній подвижник, великий реформатор. Уже восени 1868 року, завдяки персональним зусиллям Івана Ілліча, на Борзнянщині було покладено початок новій системі медичного обслуговування населення — ініційовано створення стаціонарної системи медичної допомоги у повіті шляхом побудови мережі земських лікарень, штату виключно земських медичних службовців та їх прямих фінансуванням з бюджету земства.

У вересні 1870 року, на черговій сесії Борзнянського повітового земського зібрання, Петрункевич презентував реформу системи народної освіти Борзнянщини. Він наполягав на створенні спеціального шкільного фонду повіту — шляхом впровадження додатку на освіту в розмірі 4 копійок з кожної десятини землі. Отримані ресурси планувалось вкладати у банківський папер, які давали найбільший комерційний прибуток, а з відсоткових доходів від цих депозитів Борзнянське земство зобов'язане було утримувати хоча б одну школу у кожному селі. Крім того, видатки на освіту ставали обов'язковою статтею бюджету Борзнянського земства, про що було годі і мріяти у Російській імперії першої половини XIX ст.

Проект Петрункевича надав якісний поштовх у справі видатного досягнення місцевого самоврядування в Україні — створення розгалуженої мережі виключно земських шкіл для освіти основи суспільства країни — селянства.

Іван Петрункевич був великим меценатом та спонсором розвитку освіти селянства повіту. Саме завдяки його турботі у рідному селі Плиски була побудована зразкова школа для селянських дітей, а сам діяч став особистим патроном нового закладу. Петрункевич подарував для її побудови 0,25 десятини землі, 150 рублів, 15000 одиниць цегли для фундаменту, взяв на себе особисті зобов'язання по повному забезпеченню школи книжковим та періодичним фондом і створенню шкільної бібліотеки. Відразу до школи був запрошений на земську службу вчитель, а з бюджету Борзнянського земства було асигновано 300 рублів.

У липні 1871 року, на надзвичайній сесії Чернігівського губернського земського зібрання, Іван Ілліч висунув свій проект податкової реформи в губернії. Революційний економічний документ передбачав: запровадження неоподаткованого земельного мінімуму (аналог про-

житкового мінімуму — селяни, які мали у власності менше 8 десятин землі, повинні були бути звільнені від будь-якого оподаткування); прогресивної системи податкоутворення (усі активи майна, власності та фінансових статків повинні оподатковуватись за прогресивною шкалою, тобто — чим більші, якісніші та прибутковіші активи, тим більші сплачуються податки); усі податки та повинності повинні бути капіталізовані (виключно грошовий еквівалент) і їх повинні сплачувати усі без винятку стани суспільства; ліквідація ганебної практики, коли представники великої консервативної аристократії і державної бюрократії злісно уникають сплати податків та приховують свої економічні і фінансові активи; введення економічно обгрунтованої оцінки земельних володінь, активів майна, власності та фінансових статків.

По суті мова йшла про реалізацію принципу соціальної справедливості, зокрема - впровадження фактичного податку на капітали та багатство.

У вересні 1874 року, на засіданні повітового земського зібрання, Іван Ілліч ініціював проект реформи фармакологічної галузі Борзнянщини та мережі аптечної торгівлі повіту. Сировина для медичних препаратів повинна коштувати не більше 15 % загальної вартості ліків; принципова умова І. Петрункевича — обов'язкова цінова знижка на препарати у розмірі 40%, у порівнянні з державними аптеками та медичними установами.

Звісно, ці та багато інших прогресивних новачків, ініційованих Іваном Іллічем, не могли подобатись реакційній більшості політикуму як Борзнянщини, так і губернії у цілому, адже вони прямо зачіпали економічні та фінансові інтереси представників влади. Тому бюрократія та адміністрація губернатора робила усе можливе, щоб завадити реалізації цих прогресивних реформ.

Відчувши неймовірний опір своїм ініціативам, І. Петрункевич зрозумів, що потрібно шукати союзників та ідеологічних побратимів не тільки у межах Чернігівської губернії, а й в інших губерніях імперії.

Протягом 1878-1879 рр. Іван Ілліч провів політичні перемовини та консультації з лідерами українського національно-визвольного руху, прогресивної громадськості та наукової еліти українських земель Російської імперії, радикальної опозиції — революціонерами-народниками.

Петрункевич запропонував відмовитись від екстремальних методів політичної боротьби, натомість — висунення консолідованих вимог до влади, об'єднання демократичних сил імперії з метою курсу країни на реформи, встановлення конституційного ладу. Пропозиції Петрункевича знайшли підтримку і у столичному регіоні Російської імперії, зокрема серед інтелігенції Санкт-Петербургу, Москви, представників польського національно-визвольного руху та опозиційно налаштованих земців Тверської губернії.

Іван Петрункевич – видатний син Борзнянщини

13 У січні - квітні 1879 року політична діяльність Івана Ілліча досягла апогею. 23 січня 1879 року, на засіданні Чернігівського губернського земського зібрання, Петрункевич озвучив «Черниговский адрес» — консолідований протест-відповідь опозиційної партії Петрункевича російській монархії, де критиці була піддана політика самодержавного режиму та опозиція відмовляла самодержавству у допомозі проти революціонерів-народників.

Оприлюднення документу породило небачений публічний політичний конфлікт у Російській імперії — громадськість не могла бути присутня на засіданні, текст був офіційно заборонений для публікації, під шаленим тиском жандармерії опозиційні земці змушені були у знак протесту залишити зал, засідання було терміново закрито.

У лютому того ж року на території Австро-Угорської імперії, у Львові, за підтримки діячів українського національно-визвольного руху Петрункевич видав друком політичну брошуру «Ближайшие задачи земства» — перший фундаментальний програмний документ земської опозиції у Російській імперії. Тут вперше були окреслені головні контури програми опозиції — свобода слова і друку, скликання Установчих зборів і ухвалення Конституції; задекларовані економічні принципи — свобода підприємництва, недоторканість особистості і приватної власності; висунуті вимоги законодавчого гарантування прав і свобод громадян.

1 квітня 1879 року відбувся організований Петрункевичем перший загальноімперський нелегальний земський з'їзд у Москві, де були присутні представники усіх конструктивних опозиційних течій країни. Зібрання засвідчило існування міцної консолідованої земської опозиції — ліберальної фронди, яка готова боротись с самодержавством і здатна встановити у державі конституційний лад, а також наявність лідера і географічного центру земського опозиційного

У Тверській губернії

руху — Чернігівської губернії, на чолі з яскравим реформатором Іваном Іллічем Петрункевичем.

Така небачена до того опозиція російській монархії була покарана репресивними заходами самодержавства. За вказівкою імператора Олександра II, рекомендацією міністра внутрішніх справ Л. Макова, шеф жандармерії О. Дрентельн 17 квітня 1879 року видав інструкцію, яка наказувала арештувати Петрункевича за опозиційну діяльність. 27 квітня 1879 року Івана Ілліча було заарештовано у родинному маєтку в Плисках та протягом 2-х годин, без оголошення звинувачення та суду, відправлено на заслання до російської Костромської губернії, у містечко Варнавин.

Після закінчення терміну заслання Петрункевичу було заборонено повернутись та оселитись на Батьківщині. У 1886 році він назавжди залишає Україну та вимушено емігрує до російської Тверської губернії, яка славилась своєю опозиційністю до російського самодержавства. З 1890 по 1906 рік Петрункевич — гласний Новоторзького повітового та Тверського губернського земських зібрань. У 1902 р. став одним із засновників політичної організації «Союз визволен-

ня», а у 1905 р. — засновником, функціонером, головою Центрального комітету Конституційно-демократичної партії (Партії Народної свободи). У 1906 році обраний депутатом I Державної Думи у Російській імперії — першого офіційного парламенту держави. Іван Ілліч був удостоєний честі першим з усіх депутатів відкрити роботу сесії Думи та виступити з трибуни загальноімперського парламенту.

Після розгону парламенту імператором Миколою II, за підписання «Виборзької відозви», яка закликала до конструктивного опору самодержавству, Іван Ілліч у черговий раз був арештований, посаджений у в'язницю на декілька місяців, позбавлений усіх виборчих прав.

Петрункевич зайнявся активною розбудовою кадетської партії. У 1917 році балотувався на виборах до Установчих Зборів Російської демократичної республіки. Категорично не сприйнявши жовтневий більшовицький переворот у Петрограді, вороже ставлячись до влади заколотників, переїхав до Криму, фактично вийшов з лав кадетської партії та у ході Громадянської війни у Росії назавжди залишив країну, емігрував на Захід.

Помер у Празі 14 червня 1928 року. Похований на Ольшанському кладовищі — некрополі еміграції з Російської імперії.

Життя та діяльність І. Петрункевича на Чернігівщині переконливо свідчать, що Іван Ілліч заслуговує на всеукраїнське визнання, відновлення історичної пам'яті про його особистість. Автор цих рядків уже зробив внесок у цю справу — захистив кандидатську дисертацію про життя і діяльність Івана Ілліча в Україні, опублікував наукові статті про Петрункевича, видав дві монографії за кордоном.

На жаль, земляки Петрункевича виявились недостойними нащадками великого політика. У 2016 році автор цих рядків самотужки розпочав процес повернення імені Петрункевича з історичного забуття в Україні. Офіційні письмові звернення, запити та пропозиції щодо вшанування І. Петрункевича не знайшли належної підтримки в інституціях місцевого самоврядування Борзнянського району, хоч ці ідеї були підтримані Департаментом культури Чернігівської ОДА.

Борзнянська райдержадміністрація відбулася лише листом — рекомендацією Плисків-

ської сільській раді з цього питання.

Тривале бюрократичне листування не дало жодних результатів: голова Плисківської громади, депутати сільради упереджено поставились до особи свого земляка.

І лише у 2019 році, після трирічної бюрократичної війни автора зі структурами влади та місцевого самоврядування, вдалося здобути хоча б маленьку перемогу. 1 вересня без будь-яких урочистостей у селі Плиски була відкрита меморіальна дошка на честь І. Петрункевича — великої постаті в українській історії.

Встановлення меморіального знаку на будівлі Плисківської школи, яку сам же спонсорував і побудував Іван Ілліч у 1869 році, продукте надії, що славетне ім'я Петрункевича не буде забуто в Україні, в тому числі на рідній землі.

Автор продовжить діяльність, спрямовану на відновлення історичної пам'яті про Івана Ілліча Петрункевича.

Назар КОТЕЛЬНИЦЬКИЙ,
кандидат історичних наук,
член-кореспондент Центру
українських досліджень
Інституту Європи РАН
Чернівці

Фотоархів

Мама з дитиною. Світлина з фотосалону Володимира Єфимовича Гольдфайна. Чернівці. Початок ХХ ст.

Учасники художньої самодіяльності Софіївського сільського клубу. 23 травня 1954 року. Софіївка, Носівський район. Фото з колекції нашого земляка, російського кінооператора Олександра Носовського.

Фото дівчинки з м'ячиком. Ательє «Рембрант», Чернівці. Початок ХХ ст.

Олександр Соломаха.
Спільнота «Історія як вона є...»

Нобелівські лауреати літератури Польщі

Нобелівська премія з літератури, найпрестижніша літературна премія планети, цього року присуджена одразу за 2018 і 2019 роки — через торішній скандал з її присудженням. Премія цього року присуджена письменнику з Австрії Петеру Гандке. А за 2018 рік премією відзначена письменниця з Польщі Ольга Токарчук.

Ми можемо, звісно, писати, що в родоводі польки Ольги є українське коріння. Але оскільки це вже аж 5-ти премія в польській літературі, чому можна лише по-доброму позаздрити, ще раз згадується сумна історія зі спробами присудження Нобелівської премії українським письменникам.

Спроби висунення і присудження цієї премії таким нашим видатним письменником, як Іван Франко, Іван Багряний, Василь Стус, не вдалися через смерть їх якраз у рік номінування, а, як відомо, премія присуджується лише живим авторам, не покійним.

На жаль, десятиріччями на рівні балачок залишається у нас справа висунення на Нобелівську премію нашої геніальної поетеси Ліни Костенко. Можна згадати й інших наших гідних претендентів. І тут же треба не просто висунення, а й пропагування їхньої творчості за кордоном.

Ольга Токарчук стала п'ятим польським лауреатом Нобелівської премії. Раніше нею були відзначені прозаїки Генрік Сенкевич (1905) та Владислав Реймонт (1924), поети Чеслав Мілош (1980) та Віслава Шимборська (1996).

Генрік Сенкевич (05. 05. 1846 — 15. 11. 1916) народився в селі на Підляшші, в регіоні Польщі, густо населеному українцями. На той момент, уже півстоліття після поділу Польщі трьома сусідніми імперіями і втрати нею державності, ці землі входили до Російської імперії.

Походив із збіднілої шляхти. Один з найвидатніших польських письменників не є поляком. Батько письменника Юзеф родом із татар, що поселилися на території Великопольського князівства Литовського за кілька століть до цього. Тільки у XVIII столітті вони перейшли з ісламу в християнство. Мати Стефанія була з білоруської шляхетської родини.

Генрік закінчив у Варшаві гімназію, потім медичний та історико-філологічний факультети університету. Працював у варшавських газетах.

З початком Першої світової війни виїхав до Швейцарії. Очолив Комітет допомоги жертвам війни у Польщі. Після смерті у Веві був похований у тутешньому католицькому храмі, 1924 року перепохований у Варшаві, в підземеллі кафедрального собору Святого Яна, найстарішого храму міста.

У ранніх повістях і оповіданнях зобразив згасання патріархального побуту, життя селян.

Найбільш відомий твір автора — історична трилогія романів «Вогнем і мечем» (1883—1884), «Потоп» (1884—1886), «Пан Володзімовський» (1887—1888). У першому романі йдеться про боротьбу Речі Посполитої проти українців на чолі з Богданом Хмельницьким. У другому романі — визвольна війна поляків проти шведської інтервенції у 1655—1656 роках. У третьому — про боротьбу поляків проти османського нашествия (1672—1673).

Владислав Реймонт (07. 05. 1867, Кобеле Вельке — 05. 12. 1925, Варшава). Народився у сім'ї сільського органіста.

Владислав шукав себе у різних професіях, багато подорожував по Польщі, Європі. Автор оповідань, повістей, романів. У збірках «Зустріч» (1897), «Перед світанком» (1902), в повісті «Справедливо» (1899) показаний побут села. У романах «Комедіантка» (1896) і «Бродіння» (1897) зображаються побут і устої провінційного чиновництва, акторського середовища. Автор роману «Вампір» (1911), історичної трилогії «1794 рік» (1913—1918) про Польщу кінця XVIII століття.

Повість «Обіцяна земля» є однією з кращих у творчості письменника. Була перекладена на багато іноземних мов. Героєм твору є капіталістичне місто, власне Лодзь. Писменник порівнює його до монстра, який знищує людей. Нобелівську премію письменник отримав за роман-епіпею «Селяни».

Віслава Шимборська (02. 07. 1923 — 01. 02. 2012) — поетеса, есеїстка, літературний критик і перекладачка.

З 1929 року родина Шимборських мешкала у Кракові. Віслава вивчала поліоністику в Ягеллонському університеті Кракова.

1949 року першу збірку віршів Шимборської не допустили до друку, оскільки «не відповідала соціалістичним вимогам». Книжковим дебютом стала видана 1952 року збірка «Ось чому ми живемо» (Dlatego żyjemy).

У 1953-1981 роках була членом редакції видання «Życie Literackie», де з 1968 року вела рубрику «Додаткові лекції», які пізніше також було опубліковано у форматі книги.

1975 року підписала протестний лист 59, в якому провідні польські інтелектуали протестували проти змін до конституції, які проголошували керівну роль ПОРП та вічний союз із СРСР.

Належить до найбільш перекладаних польських авторів. Її книги перекладали на 42 мови.

Померла в Кракові, де й похована.

Чеслав Мілош (30. 06. 1911, с. Шетеніє, Литва — 14. 08. 2004, Краків). Народився у родовому маєтку матері, Вероніки, в селі Шетейне тодішньої Ковенської губернії Російської імперії (тепер Литва).

1921—1929 — навчався у гімназії у Вільно (у той час місто було під владою Польщі). Потім навчався у Віленському університеті імені Стефана Баторія (спочатку на поліоністиці, пізніше — на правничому факультеті).

Працював на Польському радіо у Вільно, але був звільнений за звинуваченнями в підтримці прагнень приєднання Вільноса до Литовської Республіки та у діяльності на користь білоруської культури.

Переїхав до Варшави, де також влаштувався на радіо.

З початком польсько-німецької війни (вересень 1939) емігрував до Румунії, після приєднання Вільноса до Литви повернувся на батьківщину й прийняв литовське

громадянство. Проте після радянської окупації Литви (липень 1940) переїхав до Варшави, а після поразки Варшавського повстання (осінь 1944) — до Кракова.

Після війни працював у дипломатичних установах ПНР у США та Франції як аташе з питань культури. Але врешті зрозумів фальшиву сутність нового устрою і 1951 року отримав політичний притулок у Франції.

Найзнаковішим серед тодішніх його творів, безумовно, є збірник есеїв 1953 року «Поневолений розум» — про поведінку та долю інтелектуалів у тоталітарному суспільстві. Поет не приховав своєї негативної оцінки комуністичного режиму в Польщі. Мешкав у Франції до 1960 р., коли на запрошення Каліфорнійського університету переїхав до США. Протягом 20 років був професором слов'янської філології в університеті Каліфорнії. Також став професором Гарвардського університету. У США займався оригінальною творчістю, багато перекладав.

1993 — повернувся до Польщі, оселився у Кракові.

Прозові та поетичні тексти Чеслава Мілоша є бездоганним прикладом західного мислення.

Ольга Навоя Токарчук (29 січня 1962, Сулехув).

Виросла у родині вихідців з України. Є випускницею факультету психології Варшавського університету. Працювала психотерапевтом. Коли її перші твори набули популярності, присвятила себе літературній праці. Зараз мешкає у Вроцлаві. Проводить лекції з написання прози в Літературно-мистецькій студії Ягеллонського університету в Кракові.

Нагороджена численними літературними преміями. Авторка романів, оповідань. Великим успіхом Токарчук став виданий у 1996 роман «Правила та інші часи». На початку жовтня 2007 вийшов роман «Бігуни». Роман «Веди свій плуг понад кістками мертвих» 2009 року викликав бурхливі дискусії.

Історичний роман «Книги Якова» з'явився в 2014 році. Ця хроніка обсягом у тисячу сторінок містить панораму маловідомої сторінки європейської історії 18 століття.

Книжки авторки перекладено 27 мовами.

Говорить Ольга Токарчук:

«Мені здається, що історія з одного боку формується літературою, а з іншого боку ця пам'ять трансформується політиками».

«Мій батько походить з тих територій Західної України, де змішалася в єдиному плавильному казані величезна кількість культур і народів. Вони перетиналися і довгий час жили спільно. І якщо взяти три путівники, що написані польською, українською і єврейською мовами, — у них представлені кардинально відмінні образи тих земель».

«Офіційна історія» йде всупереч тому, якою насправді була Польща у XVIII столітті і як насправді виглядала польська присутність на Сході. Бо у пересічній ментальності поляка це були часи, які описав Генрік Сенкевич у своїх повістях, — це героїчні шляхтичі, аристократи та полька кавалерія, які борються за якісь цінності, за дух Польщі. Такий собі героїзм. Натомість ніхто не пам'ятає, що на той час були ще селяни, євреї, які жили своїм життям. Все було перемішаним і не було таким однозначним».

«Зараз у Польщі точаться процеси, які можемо спостерігати і в усьому світі. У нас також відбувається консервативна революція. Є намагання повернутися до тих часів, коли не існувало Європейського союзу. Прагнуть знову повернути кордони між національностями і замкнутися лише у християнських цінностях, тільки у католицизмі. Хочуть знову сповідувати те, від чого Європа і світ давно відійшли. І цьому, на жаль, сприяє влада, яка тепер є у Польщі».

«Я можу зрозуміти таку позицію, адже людиною зараз керує перед усім страх. Страх опинитися у цьому новому світі, де не має чітких орієнтирів, де все змінюється. Цей страх призводить до того, що в психології називається регресією, повернення до того, що знайоме і освоєне. Це тепер відбувається і у Польщі. Для мене і багатьох людей, яких я знаю, є дуже дивним, що у Польщі повернення до цієї «стабільності» дуже схоже на повернення до «комуністичного минулого». Це повернення до дивного і абсурдного світобачення, яке було колись. У висновку, процес призводить до того, що люди починають проголошувати теорії, які на нашу думку є абсолютно неприйнятними, це теорії: ксенофобські, антифеміністичні, ксенофобічні, націоналістичні, антилюдські загалом».

«Кожен письменник хотів би, щоб його знали за книжками, а не як об'єкт хейтерських атак в інтернеті. На жаль, я стала об'єктом таких атак. Після виходу книги почалися такі речі. І мені навіть погрозували вбивством. Але чому це все сталося? Я пояснила, для кожного свідомого поляка, три загальновідомі історичні речі: по-перше, що Польща проводила колонізаторську політику у XIX столітті у східних землях, які зараз є територією України, після цього мене обізвали «бандерівською курвою». По-друге, поляки мали великий гріх щодо євреїв. Ми не є перед ними абсолютно чистими. І по-третє, це абсолютно очевидна, кріпосницька система, яка панувала у тодішній Речі Посполитій. Система була рабською. Це зрозуміло, бо написано в кожному підручнику історії, але за це я також була звинувачена. Звинувачення, що пролунали на мою адресу, звісно для мене і моїх знайомих стали шоком. Але не тільки тому, що адресатом була я, а взагалі це був шок для поляків і польських письменників, які зрозуміли, що тепер ми не можемо говорити відверто, й існує якийсь вид цензури. Але багато людей мене підтримують і не залишають саму. Багато людей зрозуміли, що нам з мережі інтернету загрожує вербальне насилля, яке йде від людей з невисоким рівнем знань, але з великою агресією. Ця подія показала полякам, що ми дійсно маємо велику небезпеку перед націоналістичними і ксенофобськими проявами, а найкращою платформою для цього є інтернет».

«Я не наївна людина і розумію, що, читаючи книги одне одного, ми не покращимо наші стосунки, але я відчуваю, що українці з певним побоюванням ставляться до поляків. Та це другорядні речі, які дуже малою мірою репрезентовані у нашій країні, адже величезну кількість українців ми бачимо на вулицях, у кав'ярнях, вони працюють у Польщі. Люди з ними стикаються у повсякденному житті і прихильно ставляться. Я пишаюся тим, скільки українців з'явилося у Вроцлаві. Звісно, не можу говорити за них, але мені здається, що їм там добре. Отже, ми настільки близькі одне до одного, що нам дуже легко інтегруватися. Але ані дружби, ані кохання, ані подружжя не можна збудувати на брехні. І тому ми мусимо говорити відверто про те, що було в минулому. Ми маємо торкатися всіх тих моментів, які болять і нам, і вам. Лише таким чином разом можемо дійти якогось порозуміння. Треба скинути з себе вантаж того непорозуміння. І тільки після цього можна збудувати нові, свіжі відносини».

Несподівані думки

- ✓ Фемінізм — до першого справжнього чоловіка.
- ✓ Атеїзм — до перших струсів у авіапольоті.
- ✓ Комунізм — до першого особистого капіталу.
- ✓ Найрозумніша рослина — хрін: він усе знає.
- ✓ Бажання, на яке не вистачає грошей, називається мрією.
- ✓ Ні стиду, ні совісті: нічого зайвого.
- ✓ Найдешевше, що можна купити за гроші, — це продажні люди.

Було колись...

Семюел Клеменс, американський письменник, який увійшов у світову літературу як Марк Твен, з'явився на світ у маленькому американському містечку Флорида в штаті Міссурі 30 листопада 1835 року. З 4-х років мешкав з родиною в містечку Ганнібал, яке ожило в його знаменитих романах «Пригоди Тома Соєра» і «Пригоди Гекльберрі Фінна». Семюел був змушений з юних років працювати, то ж системної освіти не отримав.

Марк Твен був зачарований Шерлоком Холмсом, створеним Конан Дойлом, і навіть написав кілька творів про геніального сищика.

У Гекльберрі Фінна, одного з найвідоміших персонажів Твена, був реальний прототип — ним став хлопчик, з яким майбутній письменник дружив у дитинстві. В середині 20 століття книгу про пригоди Гекльберрі виключили зі шкільної програми в багатьох американських штатах, бо роман чомусь визнали расистським.

Куточок гумору

Одержує студент листа з дому. У конверті 10 доларів і записка від батька: «Дякую, сину, за твій лист, тільки запам'ятай: десять пишеться з одним нулем, а не з двома».

☺ ☺ ☺

— Ви староста групи? Давайте заліковки тих, хто сьогодні здав. Нагадайте, це який курс?

— По курсу Нацбанку, пане професоре, як і домовлялися.

☺ ☺ ☺

Син каже матері: — Я більше до школи не піду! Петрик знову буде з рогатки стріляти, Вовочка підручником по голові, Вася підніжки ставити... Не піду!

— Ні, синку, ти повинен йти. По-перше, тобі вже сорок років, а по-друге, ти — директор школи

☺ ☺ ☺

Професор — студентам: — Припиніть передавати один одному записки!

— А це не записки. Це ми в карти граємо.

— Ой, тоді вибачте...

Що поглинає наш час

Відсутність плану на день.
Звичка братися одразу за кілька справ.

Бажання бути корисним для всіх.
Відсутність відчуття часу.
Невміння виділити пріоритети.
Безлад на робочому місці.
Беззмістовні телефонні розмови та плітки.

Невміння говорити «Ні».
Відсутність щоденника і звички вести записи.

Соцмережі, комп'ютерні ігри.
Звичка кожні 10 хвилин перевіряти електронну пошту та месенджери.
Недосипання та відсутність відпочинку.

Надмірний поспіх у справах.
Часті кава-паузи та перекури.
Незаплановані зустрічі.

Жартома і всерйоз

Цікаві оголошення

Закапування хворих — о 7 ранку (оголошення в офтальмологічному відділенні).

Через відсутність опалення в рентгенкабінеті робимо лише термінові переломи.

Наші стоматологи зроблять все, щоб ви забули про зуби. Через ремонт перукарні, укладання жінок проводиться в чоловічому залі.

Сьогодні о 7 вечора збори мешканців будинку з порядком денним «Вибори домового».

В'яжемо дитячі кофтинки з вовни батьків.

Робимо поліетиленові мішки за розміром замовника.

Діти видаються батькам лише у тверезому стані.

Діти до 5-річного віку проходять у цирк на руках.

Кондитерська фабрика запрошує на роботу мужчин для обгортання і начинювання.

Пункт приймання вторинної сировини приймає відходи товариства мисливців і рибалок у вигляді кісток.

Продаються чотири гуски і гусак: всі несуться.

Оббиваємо двері шкірою замовника.

Осінні акварелі

Ліна КОСТЕНКО

Осінній день березами почавсь.
Різьбить печаль свої дереворити.
Я думаю про тебе весь мій час.
Але про це не треба говорити.

Ти прийдеш знов. Ми будемо на «ви».
Чи ж неповторне можна повторити?
В моїх очах свій сум перепливи.
Але про це не треба говорити.

Хай буде так, як я собі велю.
Свій будень серця будемо творити.
Я Вас люблю, о як я Вас люблю!
Але про це не треба говорити.

Юрко ІЗДРИК

пам'ять дощами вимило розум вітрами вимело хто тебе мила вимолить? хто тебе з неба виманив? звідки ти щастя випало? взяло мене і випило.. хто тебе в бога вигадав? і для чийої вигоди? а не було вже виходу окрім дурного випадку сам я тебе і вихопив як випадкову вигадку сам же тебе і вимислив сам же тебе і вичислив і як пречистий вимисел поміж рядками вичитав я тебе мила вимолить з божого саду виламав і небеса відкрили ми і обгорнули крилами і не забракне сили нам поки шепочуть губи: мила а хто ти мила? любий а хто ти любий?

Секрети більярду

Гру, схожу на більярд, знаходили ще в похованнях стародавніх єгиптян.

Більярд є першим видом спорту, з якого було проведено чемпіонат світу. Сталося це в 1873-му році.

Томас Джеферсон, один із батьків-засновників США і третій президент держави, постійно порушував закон, граючи в більярд у своєму особняку в Вірджинії. В ті часи на території штату більярд був під заборону, і якщо його зловили б за грою, то йому загрожувало до 2 років в'язниці.

Актор Том Круз намагається виконувати всі трюки самостійно, але трюк «перескок через два кулі з забиванням третьої» у фільмі «Колір грошей» зробив замість нього Майк Сігел, професійний гравець в більярд.

При Сталіні більярд був дуже популярний, бо його любив вождь. І в кожній садибі, де він перебував хоча б день, встановлювався більярдний стіл.

Кий для професіонала в більярді — як продовження руки. Більярдисти дуже рідко змінюють свої вподобання щодо кия, і ціна за професійний кий досягає кількох десятків тисяч доларів. Хоча купити більярдний кий для початківців нескладно і не дуже затратно, але історія зберегла факт продажу кия ручної роботи, зробленого з рідкісної породи дерева за 650.000 \$

До «російського більярду» на Заході ставляться прохолодно, і все-таки за один рекорд він був внесений до Книги Гіннеса. Найбільшим більярдним клубом у Європі вважається побудований в Самарі. Він включає в себе 56 столів для російського більярду і 26 — для пулу.

Щорічно у червні в чеському місті Пельгржімові проходить фестиваль рекордів і курйозів. Не так давно чеський любитель пулу Іржі Корном протягом години зміг забити 434 кулі і потрапити в національний збірник рекордів. Інший гравець — англієць Пол Салліван — за 24 години він забив 16511 куль, звичайно ж, граючи в пул. Тобто в середньому по 687 на годину.

Школа української мови

Неправильно	Правильно
Їхав у якості пасажира	Їхав як пасажир
Йду репетирувати	Йду на репетицію
Йому повезло	Йому пощастило
Капризна дитина	Вередлива дитина
Керуючий відділом	Керівник відділу
Ким виконано роботу	Хто виконав роботу

У світі цікавого

☺ Кожну секунду, людський розум сприймає 40 000 000 шматочків різної інформації, але тільки 40 з них він сприймає свідомо.

☺ Шотландський фізик Роберт Уотсон-Уотт одного разу був зупинений поліцейським за перевищення швидкості, після чого сказав: «Якби я знав, що ви будете з ним робити, то ніколи не винайшов би радар!».

☺ Чіпси вперше приготували 24 серпня 1853 в ресторані на одному з курортів США — в якості жартиливої відповіді на скаргу клієнта, що скибочки картоплі занадто товсті та не просмажені.

Корисні поради

Універсальне господарське мило

Якщо змастити господарським милом дрібні подряпини, порізи і ранки, то можна значно знизити ризик інфекції і прискорити загоєння.

Щоб уникнути появи синця після удару, можна прикласти лід з холодильника, а можна помазати забите місце господарським милом — не стане ні синяка, ні гулі.

Господарське мило — чудовий противірусний засіб. З початком нежиті потрібно зробити мильний розчин, вмочити туди ватний тампон і обробити носові пазухи. Тоді (хоча і буде перший час трохи щипати) ніс ніколи не буде закладений, а через 2-3 такі обробки ви надовго забудете про застуду.

Якщо утворився нарив, треба накласти суміш з узятих в рівних частинах господарського мила, цибулі і цукру (цибулю і мило натерти на тертці). Робити це краще на ніч, зафіксувавши компрес пов'язкою.

Найкращі книги — в культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо»

Художня література — світова і українська класика, сучасна проза і поезія, історія, краєзнавство, дитяча книга, довідкова література.

Чернігів, вул. Шевченка, 9.